

Aksa Tufanı Sonrası Sivil Katılım ve Protesto Hareketleri: Van İli Örneği

Civic Participation and Protest Movements Following Operation the Al-Aqsa Flood: The Case of Van Province

Mert Mahir GÖZ

Dr. Öğretim Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Güroymak Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Bitlis, Türkiye
Dr. Asist. Prof., Bitlis Eren University, Department of Office Services and Secretariat, Bitlis, Türkiye
Orcid: 0000-0002-2563-7126, mmgoz@beu.edu.tr

Article Information/Makale Bilgisi

Cite as/Atıf: Göz. M. M. (2025). Aksa Tufanı Sonrası Sivil Katılım ve Protesto Hareketleri: Van İli Örneği. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Özel Sayı, 222-240

Göz, M. M. (2025). Civic Participation and Protest Movements Following Operation the Al-Aqsa Flood: The Case of Van Province. Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute, Special Issue, 222-240

Article Types / Makale Türü: Research Article/Araştırma Makalesi

Received/Geliş Tarihi: April 14, 2025 /14 Nisan 2025

Accepted/Kabul Tarihi: October 6, 2025/6 Ekim 2025

Published/Yayın Tarihi: October 29, 2025/29 Ekim 2025

Pub Date Season/Yayın Sezonu: October/ Ekim

Issue/Sayı: Special Issue/Özel Sayı

Pages/Sayfa: 222-240

Plagiarism/İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software./ Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Published by/Yayıncı: Van Yüzüncü Yıl University of Social Sciences Institute/Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ethical Statement/Etik Beyan: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited/ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (İsim SOYİSİM).

Conflict of Interest/Çıkar Beyanı

There are no conflicts of interest./Bu çalışma kapsamında herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile çıkar çatışması yoktur.

Declaration of Authors' Contribution/Yazarların Katkı Oran Beyanı

This article has one author and the contribution rate of the author is 100 %/Bu makale tek yazarlıdır ve yazarın katkı oranı yüzde 100'dür.

Copyright & License/Telif Hakkı ve Lisans: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0./Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0.lisansı altında yayımlanmaktadır

Öz

7 Ekim 2023 tarihinde Harakat al-Muqawama al-İslamiya (Hamas) güçlerince İsrail'e gerçekleştirilen Aksa Tufanı Operasyonu gerek Ortadoğu bölgesi gerek dünya açısından yeni bir süreci başlatmıştır. Yaşadığı saldırının ilk şokunu atlatan İsrail ise Filistin'e yönelik operasyonlara başlamıştır. Saldırıların sayısı ve şiddetini gün geçtikçe artıran İsrail, Filistin halkını tamamen yok etmeye yönelik bir süreç başlatmıştır. Yaşanan bu süreç nedeniyle İsrail'e dünyanın pek çok bölgesinden tepki gelmiştir. Onlarca ülke tarafından yaptırımların uygulanmaya başlandığı İsrail'e karşı uluslararası kamuoyu da ciddi tepki göstermiştir. Amerika kıtasından Avustralya'ya, Avrupa ülkelerinden Asya ülkelerine toplumsal duyarlılığın yüksek olduğu bu süreçte Türkiye toplumu da üzerine düşen "insanlık vazifesini" yerine getirmiştir. İsrail'e karşı gerçekleşen protestoların ve Filistin'e destek faaliyetlerinin yoğun bir şekilde yürütüldüğü Türkiye'de öne çıkan illerden birisi de Van olmuştur. Bu çalışmada Aksa Tufanı sonrasında yaşananlara karşı Van ilindeki toplumsal duyarlılık ve Filistin'e destek faaliyetleri incelenmiştir. Bu bağlamda konu ile ilgili raporlar, yerel, ulusal ve uluslararası gazete haberleri ve basın açıklamalarından yararlanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak doküman analizi (belgesel tarama) kullanılmıştır. Yerel, ulusal ve uluslararası basında yer alan haber metinleri, belirli tarihler arasında sistematik biçimde toplanmış ve bu metinler üzerinde betimsel analiz uygulanmıştır. Betimsel analiz aracılığıyla, haber içeriklerinde dikkat çeken ifadeler, aktörler ve sunum biçimleri doğrudan alıntılarla desteklenerek aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Filistin, İsrail, Türkiye, Van, Siyaset, Aksa Tufanı Operasyonu, Protesto, Sivil Katılım.

Abstract

The Al-Aqsa Flood Operation, carried out by Harakat al-Muqawama al-Islamiya (Hamas) against Israel on October 7, 2023, has marked the beginning of a new era both for the Middle East and the world at large. In response to the attack, Israel, after overcoming the initial shock, launched extensive operations against Palestine. Gradually increasing the frequency and intensity of its assaults, Israel has initiated a process seemingly aimed at the complete eradication of the Palestinian people. This course of events has sparked widespread international backlash. Numerous countries have imposed sanctions on Israel, and global public opinion has voiced strong opposition to its actions. From the Americas to Australia, and from European to Asian countries, this period has been characterized by heightened public sensitivity. In this context, Turkish society has fulfilled its "humanitarian duty" by organizing widespread protests against Israel and supporting Palestine. Among the cities where such demonstrations and support activities have been particularly intense is Van. This study examines the social awareness and support for Palestine in the province of Van following the Al-Aqsa Flood. Reports, press releases, and news articles from local, national, and international media sources have been utilized for this purpose. A qualitative research approach has been adopted, with document analysis used as the primary data collection method. News texts published in the media within specific time frames have been systematically collected and subjected to descriptive analysis. Through descriptive analysis, notable expressions, actors, and presentation styles found in the news content have been conveyed and supported with direct quotations.

Keywords

Palestine, Israel, Turkey, Van, Politics, Al-Aqsa Flood Operation, Protest, Civic Participation.

Giriş

İsrail'in 1948 yılında kurulmasının ardından Filistin ve Ortadoğu bölgesi adına pek çok şey değişmiştir. Kurulmasının ardından topraklarını genişletmek isteyen İsrail devleti ile öz yurduna ve bağımsızlığına sahip çıkmak isteyen Filistin halkı arasında günümüze dek bir çok çatışma yaşanmıştır. Arap-İsrail savaşlarının doğrudan ya da dolaylı yollardan aktörü olarak İsrail'e karşı mücadele eden Filistin, özellikle 1987-1993 yılları arasındaki I. İntifada ile 2000-2005 yılları arasındaki II. İntifada dönemlerinde, İsrail'in işgal politikalarına karşı önemli bir direniş göstermiştir (Meşe, 2024, s.486-489). Nitekim bu dönemlerde hem Filistinli grupların hem de İsrail ordusunun kullandığı yöntemlerin daha yıkıcı hale gelmesi, iki ülke arasındaki çatışmaların boyutunu derinleştirmiştir. Filistin ile İsrail arasındaki çatışmaların en derin olanlarından birisi de 2023 yılında yaşanan Aksa Tufanı Operasyonu ve sonrasındaki süreçtir. 7 Ekim 2023 tarihinde Harakat al-Muqawama al-İslamiya'ya (Filistin İslami Direniş Hareketi- Hamas)¹ bağlı İzzeddin el-Kassam Tugayları tarafından İsrail'e eş zamanlı saldırılar gerçekleştirilmiştir (Mucuk, vd., 2023, s.106). Kapsamlı bir saldırı olmakla birlikte paramotorlar, sürat tekneleri ve kamyonetlerin kullanıldığı bu saldırılarda İsrail devletine ciddi ölçüde zarar verilmiştir.

El-Kassam Tugayları tarafından yapılan saldırılar neticesinde birçok askeri öldürülen İsrail'in bu saldırılardaki en önemli kayıplarından biri ise "muktedir ülke" imajının sarsılması olmuştur. Öyle ki ülkesinde kurmuş olduğu yüksek teknoloji askeri savunma sistemi sayesinde "Demir Kubbe" olarak nitelendirilen İsrail'in böylesine bir saldırıyı önleyememesi, aslında düşünüldüğü kadar güvenilir bir ülke olmadığı düşüncesine yol açmıştır (Kaşani, 2023, s.65). Ayrıca dünyanın önde gelen istihbarat teşkilatlarından biri olan HaMossad leModi'in uleTafkidim Meyuhadim'in (Mossad), Aksa Tufanı Operasyonu'nun yapılacağına dair en ufak bir istihbarata sahip olmaması, İsrail'in muktedir ülke imajının sarsılmasına neden olmuştur. Bir yandan vermiş olduğu zayıflar diğer yandan sarsılan muktedir ülke imajı nedeniyle ivedilikle Filistin'e karşılık vermeyi amaçlayan İsrail devleti, kısa süre içerisinde Gazze'ye hava harekatı düzenlemiştir (Cantone, 2023). Gelişen süreç içerisinde kara harekatına da başlayan İsrail, tüm Filistin'i abluka altına almıştır. Okul, hastane ve çadır kentlere dahi saldırılar düzenleyip, Filistinlilere topyekûn bir yok etme politikası uygulayan İsrail'e, dünyanın neredeyse tüm ülkelerinden tepki gelmiştir (AA, 2023a). Birçok devlet tarafından ekonomik, ticari, askeri ve siyasi açıdan yaptırımlar uygulanan İsrail'e karşı küresel toplum da ciddi manada tepki göstermiştir.

Aksa Tufanı Operasyonu ya da kısaca Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte İsrail'in uyguladığı yayılcı işgal politikası nedeniyle Filistin'de yaşanan insanlık dramının bir an evvel durdurulması adına tepki gösteren ülkelerden birisi de Türkiye olmuştur. Güvenlik merkezli ve taraflı yaklaşımların aksine, insan merkezli ve kapsayıcı bir diplomasi anlayışı benimseyerek konuya bütüncül bir perspektiften yaklaşan Türkiye, insani diplomasi araçlarını etkin biçimde devreye koyarak uluslararası kamuoyunda İsrail'e yönelik caydırıcı bir tutumun oluşmasını sağlamak amacıyla farkındalık yaratmaya yönelik çeşitli girişimlerde bulunmuştur (Mengüaslan, 2024a, s. 269; Ataman, 2024). Ayrıca İsrail ile olan yaklaşık 9.5 milyar dolarlık dış ticaret hacmine rağmen söz konusu ülke ile ticari ilişkilerini durduran Türkiye ayrıca İsrail menşeli ürünlerin satılmaması ve tüketilmemesi noktasında da karar almıştır (Milliyet Gazetesi, 2024a). Türkiye toplumu da bu süreçte önemli bir duyarlılık göstererek İsrail menşeli ürünleri boykot etmiş ve Filistin halkının yanında olduğunu başlatmış olduğu destek kampanyalarıyla göstermiştir (Kara Kaşka ve Özdemir, 2023).

Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte Türkiye'de, İsrail'e karşı protestoların ve Filistin halkına destek faaliyetlerinin yürütüldüğü illerden biri ise Van olmuştur. Haiz olduğu medeniyetin yanı sıra stratejik konumu, demografik yapısı ve toplumsal hasiyeti bağlamında ülkemizin önemli şehirlerinden biri olan Van, ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan olaylar karşısında hızlı bir şekilde toplumsal hassasiyet geliştirebilen illerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Doğal afetler, küresel krizler ve insani trajediler gibi durumlarda gösterdiği kolektif tepki ve dayanışma kültürüyle dikkat çeken Van toplumunun bu refleksi, İsrail'in Filistin topraklarında uzun süredir sürdürdüğü işgal politikası ve sivillere yönelik şiddet uygulamaları karşısında da kendisini göstermiştir. Özellikle 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan Aksa Tufanı sürecinin ardından bölgede yaşanan gelişmelere karşı Van halkı, farklı toplumsal kesimlerin katılımıyla güçlü bir duyarlılık sergilemiş; protesto gösterileri, yardım kampanyaları ve farkındalık faaliyetleri gibi çeşitli girişimlerde bulunarak Filistin'deki insanlık dramının sona erdirilmesine katkı sunma çabası içerisine girmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada Van ili, hem yerel dinamiklerin uluslararası meseleler karşısındaki reflekslerini incelemek hem de bu reflekslerin toplumsal farkındalık, sivil katılım ve politika yapımı süreçlerine olan etkilerini değerlendirmek açısından anlamlı bir örnek teşkil etmektedir.

¹ Kendisini İslami Direniş Hareketi olarak tanımlayan Hamas, varlık sebebini Filistin'i tam anlamıyla bağımsız kılmak ve Siyonist projeye karşı durmak olarak belirlemiştir. Referans çerçevesini ise İslam'a dayandıran Hamas, Yahudilerle değil Yahudiliği ve Yahudileri sürekli olarak kendi sömürge projeleri ve yasadışı varlıkları ile özdeşleştiren Siyonistlerle mücadele ettiğini ifade etmektedir (Hamas Raporu, 2024).

1. Aksa Tufanı: Küresel Yansımalar ve Toplumsal Etkiler

Hamas'a bağlı el-Kassam Tugaylarının İsrail'e gerçekleştirmiş olduğu eş zamanlı saldırılara karşılık İsrail devleti önce Gazze daha sonra ise tüm Filistin'e yönelik askeri hareket başlatmıştır. İki taraf için de ağır kayıpların verildiği bu süreçte İsrail'in saldırılarını artırması ve söz konusu saldırıların topyekûn bir yok etme stratejisi halini almasıyla birlikte Filistin'de insanlık dramı yaşanmaya başlamıştır (Öztürk, 2024, s.87). Aksa Tufanını "gerekçe" olarak ileri sürüp bir yandan yayılmacı işgal politikasına meşru bir zemin sağlamak isteyen İsrail diğer yandan ise Siyonist düşünceye desteği azalan genç Yahudi kuşağın Siyonizm'e olan inancını pekiştirmeyi amaçlamıştır (Erol, 2023, s.1106). Bu amaçlar doğrultusunda Filistin'de zaten yıllardan beri uygulamakta olduğu yayılmacı işgal politikasını yoğunlaştıran İsrail, hiçbir savaş kuralını ve insanlık değerlerini dikkate almaksızın saldırılar gerçekleştirmiştir. Nitekim bu saldırılar neticesinde ölen ve yaralanan Filistinlilerin sayısı, toplam Filistin nüfusunun yüzde 7'sini geçmiştir (AA, 2025a).

Filistin'de İsrail eliyle yaşatılan bu insanlık dramı din, dil, ırk, mezhep ayrımı gözetmeksizin tüm dünyada tepkilerin yükselmesine neden olmuştur. Hem devlet düzeyinde hem de toplumlar nezdinde kınanmaya başlanan İsrail'in bir an önce ateşkes ilan edip, saldırılarına son vermesi istenmiştir. Devlet liderleri ve toplumsal örgütlenmeler tarafından defaatle dile getirilen ateşkes çağrılarını görmezden gelen İsrail ise saldırılarının şiddetini ve sayısını gün geçtikçe artırmıştır (Göz, 2024, s. 150). Bu nedenle İsrail'e karşı giderek yükselen yaptırımlar ve protestolar küresel bir hal almıştır. İslam ülkelerinin yanı sıra Avrupa, Asya ve Afrika ülkelerinde İsrail'e karşı yaptırımlar ve protestolar başlamıştır (DW, 2024). Örneğin Hollanda ve İspanya ortak bir karar alarak, F-35 savaş uçağı parçalarının İsrail'e ihracatının durdurulduğunu ilan etmiştir (BBC, 2024a). Ayrıca İspanya, İsrail'in yargılandığı soykırım davasına katılmak için Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) başvuru kararı alarak bu konuda öncü ülke olmuş ve İspanya Başbakanı P. Sanchez, uluslararası toplumu İsrail'in Gazze'deki bombardımanları nedeniyle hesap vermesini sağlamaya çağırarak, B. Netanyahu üzerindeki baskının artırılması gerektiğini vurgulamıştır (Palestine News Network, 2023; El Pais Exprés, 2024). Bir başka Avrupa ülkesi olan İrlanda da İsrail'e tepki göstererek Avrupa Birliği'nin (AB) İsrail ile olan ticaret anlaşmasını gözden geçirmesi gerektiğini belirtmiştir (The Guardian, 2024a). Benzer şekilde Norveç ve Belçika Hükümetleri de AB ile İsrail arasında ekonomik ve siyasi iş birliğini öngören ortaklık anlaşmasının ivedilikle askıya alınmasını ve Filistin'in devlet olarak tanınması teklifinde bulunmuştur (Arab News, 2024a; Euro News, 2023). Bu teklife destek veren bir başka AB ülkesi Slovenya da Gazze'ye yapılan İsrail saldırılarını kınayıp, acil ateşkes çağrısında bulunmuştur (Şarkul Avsat, 2024).

Filistin'de yaşanan insanlık trajedisine sessiz kalmayan bir başka AB ülkesi Fransa da İsrail'e karşı yaptırımlarda bulunmuştur. İlk tepki olarak İsrail menşeli silah firmalarının Paris Eurosatory Fuarı'na katılımını iptal eden Fransa Dışişleri Bakanı S. Sejourne, "Fransa, Filistin'de şiddet eylemleri gerçekleştiren İsrail'e yönelik Avrupa Birliği yaptırımlarını öneren ilk ülkelerden biri oldu. İnsani yardımın açılması için yaptırımlara gerekirse devam edeceğiz" (La France en Turquie, 2024) sözleriyle Gazze'ye insani yardım ulaştırılabilmesi adına İsrail'e uygulanan baskı ve yaptırımların devam ettirileceğini net bir şekilde dile getirmiştir (Reuters, 2024a; New York Times, 2024a).

Görüldüğü üzere Almanya² hariç neredeyse tüm Avrupa ülkelerinin Filistin'e açık destek verdiği bu süreçte AB liderleri Brüksel'de bir araya gelerek Gazze hususunda hazırlanan ortak bildiriye kabul etmiş ve Gazze için nihai ateşkes çağrısında bulunmuşlardır (SDE, 2024). Ayrıca AB Yüksek Temsilcisi J. Borrel, İsrail Meclisi'nin (Knesset), Filistin devletini reddetmesini kınayarak "Ukrayna'da yaşananları kınarken, Gazze'de yaşananlar için de aynı kelimeleri kullanmak zorundayız. İsrail'in saldırılarına devam etmesi halinde AB ile olan ilişkiler kaçınılmaz olarak ağır bir baskı altına girecektir" ifadesinde bulunmuştur (Valente Rasquinho, 2024).

İsrail'in, Filistin'de uyguladığı mezalim politikasına tepki gösteren sadece Avrupa ülkeleri olmamıştır. Dünyanın süper güç ülkeleri arasında sayılan Rusya ve Çin yönetimleri de İsrail'e tepki göstererek, Filistin halkına yönelik destek açıklamalarında bulunmuşlardır. Örneğin Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Gazze için barış konferansı çağrısında bulunup, Filistin'deki insani krizin hafifletilmesi ve savaş sonrası yerleşim yerlerinin yeniden inşası için 500 milyon yuan (yaklaşık 70 milyon dolar) tutarında acil insani yardım sağlayacağını taahhüt etmiştir (Al Jazeera, 2024). Çin'in Birleşmiş Milletler (BM) Daimi Temsilcisi Fu Cong ise

² Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte İsrail aleyhine açıklamalarda bulunmaktan dahi sakınan Almanya'da, Filistin'e destek veren kişilere para vb. cezalar verilmiştir. Örneğin Berlin'de düzenlenen bir mitingde Filistin mücadelesinin ana sloganlarından biri olan "Min el-nahr 'ililaa el-bahr" (Nehirden denize özgür Filistin) sözünü haykıran bir kişiye 600 Euro para cezası kesilmiştir. Cezayı veren Mahkeme Başkanı B. Balzer, söz konusu sloganı "İsrail devletinin var olma hakkının inkarı" olarak değerlendirmiş ve söz konusu ifadenin "anlamının muğlak" olduğuna kanaat getiren önceki mahkeme kararlarını anlayamadığını ifade etmiştir (Euro News, 2024a). Ayrıca aktivistlerden oluşan Duisburg Filistin Dayanışması adlı sivil toplum örgütünün faaliyetleri, Hamas propagandası yaptığı gerekçesiyle yasaklanmış, örgüt üyelerinin evlerinde Alman polisi tarafından aramalar yapılarak birtakım verilere el konulmuştur (Daily Ummah, 2024).

İsrail'in, Filistin topraklarındaki yasa dışı varlığını derhal sonlandırması gerekliliğini *"İşgalin sona erdirilmesi İsrail için bir seçenek ya da lütuf değil yasal bir zorunluluktur."* (China Daily, 2024) sözleriyle dile getirmiştir. Bir diğer küresel güç olan Rusya da Gazze'deki krizin ancak bağımsız bir Filistin devletinin kurulmasıyla çözüme kavuşacağı açıklamasında bulunmuştur (TRT World, 2024). Bu bağlamda Hamas ve El Fetih gruplarının birleşmesi gerektiğini ifade eden Rus yönetimi, her iki tarafın temsilcilerini Moskova'ya davet ederek ortak bir zeminde buluşturmayı amaçlamıştır. Moskova'daki görüşmelere bizzat katılan Rusya Dışişleri Bakanı S. Lavrov, *"Uluslararası hukuk temelinde başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin devletinin kurulması bölgede kalıcı barışı garanti edecektir"* (MFA Russia, 2024) açıklamasında bulunmuştur. Üyesi oldukları BRICS topluluğu üzerinden de Filistin'e desteğini açıklayan Rusya ve Çin, bölgedeki çatışmaların durması adına Filistin'in BM'ye tam üye olarak kabulünü desteklemiştir (Sputnik Türkiye, 2024a).

Rusya ve Çin'in, bölge barışına ve Filistin'e yönelik verdiği desteğin aksine dünyanın bir diğer küresel gücü olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ise Aksa Tufanı Operasyonu sonrasındaki süreçte de İsrail'e olan desteğini sürdürmüştür. Öncelikle İsrail'in, Gazze'de soykırım uyguladığına dair raporu (UN News, 2024) reddeden ABD, ülkesindeki İsrail yanlısı gösterilere izin verirken, İsrail karşıtı gösterileri ise yasaklayıp, göstericileri tutuklamıştır (BBC, 2025). Örneğin Yale, New York, Columbia ve George Washington gibi üniversitelerde yapılan İsrail karşıtı öğrenci eylemlerinde birçok öğrenci gözaltına alınarak tutuklanmıştır (CNN United States, 2025; NBC News, 2025). Nitekim mevcut güç dengelerinin de etkisiyle ABD'nin, İsrail yanlısı bu tutumu, bölge barışının tesis edilmesinin önündeki önemli engellerden biri olarak görülmektedir (Mengüaslan, 2024b, s. 45).

Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte ABD her ne kadar İsrail'e destek vermeye devam etse de Amerika kıtasındaki diğer ülkelerin neredeyse tümü Filistin'de yaşanan insanlık felaketi nedeniyle İsrail'e tepki göstermiştir. Brezilya, Bolivya, Kolombiya ve Şili gibi Latin Amerika ülkeleri İsrail'e siyasi yaptırım uygulayarak ateşkese zorlamak gayesiyle büyükelçilerini geri çağırmışlardır (ABNA News, 2024). Buna ek olarak Brezilya Devlet Başkanı Lula da Silva, *"İsrail'in, Gazze'de yaptığı bir soykırım değilse, soykırımın ne olduğunu bilmiyorum"* ifadesinde bulunmuştur. Brezilya Dışişleri Bakanı M. Vieira, *"Yaşanan bu süreç, İsrail'in diplomasi tarihinde utanç verici bir sayfadır. İsrail, Gazze'de olup bitenleri örtbas etmek için bir sis perdesi yaratmaya çalışıyor."* sözleriyle İsrail'i eleştirmiştir (CNN Türk, 2024; SDE, 2024). Brezilya'nın BM Daimi Temsilcisi F. Danese ise *"İsrail'in hukuk ihlallerini kabul edilebilmiş gibi davranamayız"* açıklamasında bulunmuştur (AA, 2024a). Bir diğer Latin Amerika ülkesi olan Şili'deki Boric Hükümeti, 2024 Uluslararası Havacılık ve Uzay Fuarı'ndan (FIDAE), İsrail firmalarının men edildiğini açıklarken Kolombiya'daki G. Petro Hükümeti ise İsrail'den silah alımının tamamen durdurulduğunu ilan etmiştir (DW, 2024).

İsrail'e karşı Japonya, Avustralya, Kanada ve Güney Afrika gibi ülkeler de tepki göstermiştir. Örneğin Japonya, Filistin'de yaşananlar nedeniyle İsrail ile olan askeri iş birliğini durdurma kararı alıp, İsrail'e silah sevkiyatının da askıya alındığını açıklamıştır. Japonya ile benzer bir karar alan Kanada Hükümeti de İsrail ile olan silah ticaretinin tamamen durdurulduğunu ilan etmiştir (Independent, 2024a; AA, 2024b). Avustralya Dışişleri Bakanı P. Wong ise Avustralya Ulusal Üniversitesi'nde yapmış olduğu konuşmasında *"İki devletli çözüm, sonu gelmeyen şiddet döngüsünü kırmak için tek umut olarak görünüyor. Dolayısıyla Filistin'i tanımaya hazırız"* (The Australian, 2024) sözleriyle Filistin halkına destek verdiklerini net bir şekilde ortaya koymuştur. Ekonomik ve siyasi yaptırım kararlarının ötesinde bir adım atan Güney Afrika Cumhuriyeti ise Filistin'de yaşananlar nedeniyle UAD'ye başvurarak İsrail'e soykırım suçlamasıyla dava açmıştır (Le Monde, 2024). Güney Afrika Cumhuriyeti'nin göstermiş olduğu bu kararlı duruşu desteklediğini ifade eden İrlanda Hükümeti de soykırım davasına dahil olduklarını belirterek, Filistin'de yaşananların Dublin'i çok uzun süredir huzursuz ettiğini belirtmiştir (AA, 2025b). Bu süreçte önemli bir adım da Ermenistan devletinden gelmiştir. Ermenistan Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Filistin'in devlet olarak tanındığı açıklanıp, İsrail-Filistin çatışmasının çözümünde "iki devlet" ilkesinin kalıcı barışı inşa edeceği ifade edilmiştir (Agos, 2024; Reuters, 2024b).

Aksa Tufanı sonrasında İsrail'in, Filistin'de uygulamış olduğu şiddet politikasına yoğun bir şekilde tepki gösteren ülkelerin başında ise İslam ülkeleri gelmektedir. İslam dini adına kutsal kabul edilen Kudüs ile oradaki Müslüman halka yapılan zulme karşı sessiz kalmayan İslam ülkeleri, İsrail'in bir an evvel ateşkes ilan etmesi için çeşitli yaptırımlarda bulunmaya başlamıştır. İsrail ile diplomatik ilişkisi olmayan İran tarafından yapılan açıklamada *"İslam ülkelerinin İsrail ile askeri, ticari ve diplomatik tüm ilişkilerin kesilmesi"* gerekliliği ifade edilmiştir (Sputnik Türkiye, 2024b). Bu açıklamaların ardından Ürdün ise *"İsrail'in Mescid-i Aksa'ya erişime yönelik uyguladığı kısıtlamaların bölgedeki durumu 'patlama' noktasına götürdüğünü ve bu nedenle İsrail'in ateşle oynadığını"* açıklamıştır (TRT Haber, 2023). Bir diğer önemli İslam ülkesi olan Suudi Arabistan da İsrail'in bölgede uyguladığı yayılmacı işgal politikasına karşı olduğunu belirterek, *"Bağımsız Filistin devleti olmaksızın İsrail'le ilişki kurulmayacağını"* ilan etmiştir (The Times of Israel, 2024a). Ayrıca Suudi Arabistan'ın girişimleri sonucu Körfez İşbirliği Konseyi'ni oluşturan Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Umman, Kuveyt ve Katar, Filistin'e destek açıklamalarında bulunup, İsrail'e siyasi ve ekonomik yaptırımlar uygulayacaklarını ilan etmişlerdir (DW, 2023; Euro News, 2024b). Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte Filistin'de yaşanan insanlık felaketi nedeniyle A. Sisi yönetimindeki Mısır'ın dahi İsrail'in yayılmacı işgal politikasına karşı çıktığı

görülmüştür. Öyle ki “*Filistinlilerin tehcir edilmesi, bizim içinde yer almayacağımız bir zulüm*” sözleriyle İsrail’in sürgün politikasına destek veremeyeceklerini açıklayan A. Sisi, Mısır yönetimi tarafından hazırlanan Filistin halkının topraklarında kalma hakkını koruyan planın kabul edilmesi çağrısında bulunmuştur (Egypt Today, 2025; NTV 2025).

Yukarıda bahsedilen ülkelerin tümünde sadece devletler tarafından değil toplumlar tarafından da İsrail’e ciddi düzeyde tepki birikmiştir. Öyle ki söz konusu ülkelerdeki toplumsal duyarlılık ve İsrail’e yönelik oluşan karışıklık nedeniyle hükümetler, İsrail’e karşı birtakım yaptırım kararları almışlardır. Kendi ulusal çıkarları ve lehine olan mevcut güç dengesi bağlamında, Filistin ile İsrail arasındaki uyuşmazlık ve çatışmalarda İsrail’e destek veren ABD yönetimi (Mengüaslan, 2024b, s. 45) dahi giderek artan tepkiler sonucunda bazı konularda geri adım atmak zorunda kalmıştır. Örneğin Amerika’nın en köklü (New York’un en eski) üniversitelerinden biri olan Columbia Üniversitesi’nde sıklıkla düzenlenen İsrail karşıtı eylemler nedeniyle yüz yüze eğitimler iptal edilmiş, üniversitenin mezuniyet töreni ise ertelenmiştir (New York Times, 2024b). Rakipoğlu’na (2024) göre Vietnam Savaşı dönemindeki öğrenci gösterilerinden bile daha kapsamlı olan ABD’deki üniversite öğrencilerinin İsrail karşıtı gösterileri bir yandan Biden Hükümeti üzerinde baskı oluşturup diğer yandan ABD’nin demokratik değerlerinin sorgulanmasına neden olmuştur. Nitekim ABD toplumunda giderek artan İsrail karşıtlığı ve Filistin’de yaşanan insanlık dramına yönelik oluşan toplumsal hassasiyet nedeniyle Biden Hükümeti bazı kararlarında geri adım atmak durumunda kalmıştır. J. Biden sonrası iktidara gelen D. Trump ise ABD’nin Gazze’de “uzun vadeli bir mülkiyet pozisyonuna” sahip olduğunu düşündüğünü belirtip, 1,8 milyon Filistinlinin komşu ülkelere kalıcı olarak yerleştirilmesine yönelik açıklamalarda bulunsu da gerek ABD toplumundan gerek uluslararası kamuoyundan gelen tepkiler sonucunda söylem değiştirmek zorunda kalmıştır (Euro News, 2025). Ayrıca ABD’li Senatör B. Sanders, “*İsrail’in yaptığı katliama ortak olmaya artık son vermeliyiz*” çıkışıyla ABD’nin İsrail’e yapmayı planladığı 20 milyar dolarlık silah satışının engellenmesi için Senato’ya tasarı sunacağını açıklamıştır (Hürriyet Gazetesi, 2025).

Filistin’de yaşanan insanlık trajedisi karşısında Avrupa toplumları da sessiz kalmamıştır. Gerek kendi hükümetlerini gerekse uluslararası örgütleri bu konuda etkilemeyi başaran Avrupa toplumları, savaşın bir an önce sonlandırılması ve Filistin halkına yardım edilmesi yönünde sorumluluk almıştır (Canbey, 2024, s.135). Filistin meselesinde ABD ile benzer şekilde hareket eden İngiliz yönetimi, on binlerce kişinin katıldığı Londra’daki İsrail karşıtı gösterilere engel olmaya çalışsa da çok sayıdaki İngiliz, Filistin bayraklarıyla günlerce süren protestolarda bulunmuştur. Ayrıca aralarında Eski Yüksek Mahkeme Başkanı L. Hale’in de bulunduğu yüzlerce İngiliz hukukçu, Starmer Hükümeti’ne yazmış oldukları mektupta, Gazze’de yaşanan soykırıma İngiltere devletinin ortak olmaması gerektiğini ve bu nedenle İsrail’e silah satışının derhal durdurulmasını talep etmişlerdir (The Guardian, 2024b). Benzer gelişmeler bir başka Avrupa ülkesi olan Almanya’da da yaşanmıştır. Aksa Tufanı’ndan kısa bir süre sonra açıklamalarda bulunan Almanya Başbakanı O. Scholz, “*İsrail, kendisine rehberlik eden son derece insani ilkelere sahip demokratik bir devlettir. İşte bu nedenle İsrail ordusunun da yaptığı işlerde uluslararası hukuktan kaynaklanan kurallara riayet edeceğinden emin olabilirsiniz. Bu konuda hiçbir şüphem yok. O yüzden İsrail’e silah ihraç ettik ve edeceğiz.*” (The Jerusalem Post, 2024; Arab News, 2024b) sözleriyle, Almanya’nın kayıtsız şartsız İsrail’e destek olacağının mesajını vermiştir. Nitekim Alman Hükümeti, bu süreçte İsrail’e özellikle silah ve mühimmat başta olmak üzere önemli ölçüde destek sağlamıştır. Ancak Avrupa Anayasa ve İnsan Hakları Merkezi’nin (ECCHR), İsrail’e 3 bin tanksavar ihracatı için verilen iznin iptal edilmesi amacıyla Almanya’ya dava açmasının yanı sıra Almanya’daki Müslüman nüfus ile savaş karşıtı Alman halkının İsrail’e yönelik protestoları ve muhalefet partilerinin baskıları neticesinde geri atmak zorunda kalan O. Scholz Hükümeti, İsrail’in Filistin’deki işgale son vermesine dair UAD’nin görüşünü destekleyeceğini duyurmuştur (Auswärtiges Amt, 2024).

Görüldüğü üzere İsrail’in Filistin halkına yönelik saldırıları karşısında insani hassasiyet gösteren Avrupa toplumları, kendi hükümetlerinin İsrail’e karşı yaptırımlarda bulunması ya da en azından İsrail’e destek verilmemesi noktasında önemli rol oynamışlardır. Örneğin İsrail askerleri ile Hamas güçleri arasındaki çatışmaların 300. gününde Fransa’da on binlerce kişinin katıldığı ve tüm dünyada ses getiren yürüyüş düzenlenmiştir (Euro News, 2024c). Uluslararası şarkı yarışması organizasyonu olan Eurovision 2024’te, İsrail’i temsil eden müzisyen E. Golan, kostümlü prova için çıktığı sahnede “Özgür Filistin” sloganlarıyla protesto edilmiştir (BBC, 2024b). İrlandalı müzik grubu Fontaines D.C. İsrail ile ticari ilişkilerine devam eden Zorlu Holding’e ait Zorlu Performans Sanatları Merkezi’ndeki (Zorlu PSM) konserini iptal etmiştir (Irish Turks, 2024). Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ise dünya basın özgürlüğü ödülünü, Filistin’deki çatışmaları takip eden Filistinli gazetecilere vermiştir (UNESCO, 2024).

Gerçekleştirilen bu protestolar sayesinde sadece ulusal anlamda değil uluslararası kamuoyu da oluşturan Avrupa toplumları, BM ve AB’nin İsrail’e yönelik yaptırım kararları almasında da etkili olmuşlardır. Öyle ki Avrupa’da iki yüzden fazla STK ortak bir bildiri yayınlayarak AB ile İsrail arasındaki ortaklık anlaşmasının askıya alınması yönünde baskı yapmıştır (Oxfam International, 2025). Yine Filistin’de yaşanan ölümler karşısında Avrupa kamuoyunda oluşan insani hassasiyet sayesinde AB Konseyi Başkanı C. Michel, “*Filistin devletinin tanınmasını destekliyoruz*” (Milliyet Gazetesi, 2024b) çıkışında bulunmuştur. BM İnsan Hakları Konseyi

ise Türkiye'nin girişimlerinin de etkisiyle İsrail'e yönelik silah satışının durdurulması çağrısında bulunmuştur. Konseyin 47 üyesinden 28'inin kararı desteklemesiyle birlikte, BM'nin en üst düzey insan hakları organı, Gazze'de devam eden savaşa ilgili ilk kez resmi bir karar almıştır (NTV, 2024; The Times of Israel, 2024b). Buna ek olarak İsrail'in Filistin topraklarındaki varlığını en geç bir yıl içerisinde sonlandırmasını öngören tasarı ile Filistin'in BM'ye tam üyeliğini içeren tasarı, BM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir (Reuters, 2024c).

Aksa Tufanı sonrasında Filistin'e uyguladığı mezalim politikası nedeniyle uluslararası kamuoyu ve uluslararası örgütlerden ciddi düzeyde tepki gören İsrail için bir diğer sıkıntı ise savaş ahlakına dair hiçbir değeri gözetmeden uygulamış olduğu yöntemlere rağmen Filistinli direnişçiler karşısında net bir kazanç elde edememesi olmuştur. Öyle ki kendi ülkesi içerisinde de eleştiriler almaya başlayan B. Netanyahu Hükümeti'nde istifalar başlamıştır. İsrail Savaş Kabinesi üyelerinden olan B. Gant, Hamas'a karşı yürütülen askeri mücadelenin B. Netanyahu'nun yanlış politikaları nedeniyle başarısız olduğunu ileri sürüp, istifa etmiştir (SKY News, 2024). İsrail ordusu sözcüsü D. Hagari ise *"Hamas bir fikri temsil eden siyasi bir partidir. Bu fikir, insanların kalbinde kök salmış halde. Dolayısıyla Hamas'ı tamamen yok edebileceğimizi düşünen varsa yanılıyor"* (The Times, 2024) sözleriyle Hamas ile mücadelenin İsrail adına çok zor olduğunu dile getirmiştir.

Hülasa ifade edilecek olursa, Aksa Tufanı sonrasında Filistin'e yönelik yeni bir işgal politikasına meşruiyet kazandırmak isteyen İsrail, esasen hiçte beklemediği ölçüde protestolarla karşılaşmıştır. Öyle ki Hint Okyanusu'nun ortasında, uluslararası siyasetin en yavaş cereyan ettiği yerlerden biri olan Maldivler dahi Filistin'de yaşananlar nedeniyle İsrail vatandaşlarının ülkeye girişini yasaklayacağını duyurmuş, buna karşılık İsrail yönetimi, vatandaşlarının Maldivleri ivedilikle terk etmesi gerektiğini açıklamıştır (CNN International, 2024). Buradan da anlaşılacağı üzere din, dil, ırk, coğrafi yakınlık-uzaklık vb. hiçbir ayırım gözetmeksizin Filistin'de yaşananlara karşı insani bir hassasiyet geliştiren küresel kamuoyu bir yandan kendi yönetimlerini diğer yandan ise uluslararası örgütleri harekete geçirmek adına önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Küresel kamuoyunun dikkatinin bölgeye çekilmesi ve İsrail'in Filistin'de yaşattığı insanlık dramının tüm dünyaya net bir şekilde gösterilmesi noktasında ise Türkiye önemli bir sorumluluk üstlenerek öncü ülke olmuştur.

Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte gerek devlet olarak gerek toplumsal anlamda fazlasıyla sorumluluk yüklenip, bir an evvel ateşkes ilan edilmesi ve bölgede İsrail eliyle yaşatılan felaketin sonlandırılması adına büyük çaba sarf eden Türkiye, her Filistin-İsrail çatışmasında olduğu gibi Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte de Filistin'de yaşanan işgal ve hak ihlallerine dikkat çeken ve bu bağlamda kamuoyunu bilgilendirme işlevi üstlenen ülkelerden biri olmuştur. Nitekim bu nedenle İsrail ile pek çok defa ciddi siyasi krizler yaşayan Türkiye buna rağmen bölgenin ve tarihin kendisine yüklediği bu misyondan vazgeçmemektedir. Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte Türkiye devletinin ve toplumunun nasıl bir reaksiyon geliştirdiği ve Türkiye zaviyesinden bu sürecin başat direniş şehirlerinden biri olan Van'daki toplumsal duyarlılık ve faaliyetler ele alınmıştır.

2. Aksa Tufanı Sonrası Türkiye'nin Tavrı: Devlet Politikaları ve Toplumsal Tepkiler

Türkiye, 1948 yılında kurulan İsrail devletini tanıyan ilk İslam ülkesi olmakla birlikte tarihsel süreçte birçok kez İsrail ile siyasi krizler yaşamıştır. 2000 sonrası dönemde giderek yoğunlaşan iki ülke arasındaki krizlerin başat sebebi ise Filistin konusudur³. Kurulmasından kısa bir süre sonra topraklarını genişletmenin yolunu Filistin topraklarını işgal etmekte gören İsrail, bu amaçla Filistin'e yönelik yayılcı işgal politikası uygulamaktadır. Bunu yaparken de hiçbir insani değeri dikkate almayan İsrail, Müslümanlarca kutsal sayılan günlerde ve direnişçi-sivil ayrımı gözetmeksizin Filistin'e saldırılar düzenlemektedir. Bu nedenle yıllardan beri süregelen Filistin ile İsrail çatışmalarının sonuncusu Aksa Tufanı ve sonrasında yaşanan süreçtir. Bu sefer ilk saldırının Hamas tarafından gerçekleştirilmiş olması hasebiyle çatışmaların ilk günlerinde tarafsız kalmaya çalışan Türkiye, bölgede daha fazla yıkıma engel olmak için yoğun diplomasi faaliyetinde bulunmuştur. Bu çerçevede Filistin'de barış inşası adına alternatif mekanizmalar geliştirme yoluna giden Türkiye, garantör devlet olma sorumluluğunu da üstlenerek insan odaklı ve

³ Türkiye ile İsrail arasında Filistin meselesi nedeniyle yaşanan siyasi krizlerden en önemlileri 2009 Davos One Minute Krizi ve 2010 Mavi Marmara Krizi'dir. Her iki kriz de İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik sürdürdüğü ablukanın kaldırılması amacıyla Türkiye'nin göstermiş olduğu tepkiler bağlamında ortaya çıkmış ve bu krizler, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri neredeyse kopma noktasına getirmiştir. Özellikle Mavi Marmara olayında İsrail askerlerince Türkiye vatandaşlarının öldürülmesi, Türkiye-İsrail ilişkilerinde silinmeyecek bir iz bırakmıştır. Söz konusu krizlerin haricinde 2008 yılında İsrail'in Filistin'e yönelik başlattığı Dökme Kurşun Operasyonu'nda yüzlerce Filistinlinin öldürülmesi nedeniyle yine Türkiye ile İsrail arasında siyasi kriz yaşanmıştır. Bu krizin etkisi henüz geçmeden 2010 yılında İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı D. Ayalon'un, Türkiye'nin İsrail Büyükelçisine yaptığı diplomatik nezaketsizlik nedeniyle iki ülke arasında Alçak Koltuk Krizi yaşanmıştır. İsrail makamları yaşanan olayın iletişim eksikliğinden kaynaklandığını ileri sürseler de Türk makamlarca bu olay, One Minute hadisesinin siyasi intikamı olarak değerlendirilmiştir. Yaşanan tüm krizlere rağmen gelişen süreç içerisinde iki ülke ilişkileri yeniden tesis edilse de İsrail'in Filistin'e yönelik her saldırısında Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkiler yeniden bozulma eğilimi göstermektedir (Göz ve İşler, 2024, s. 50-56).

bütüncül bir diplomasi anlayışı ortaya koymuştur. Bu noktada diğer ülkelerden ayrılan Türkiye, bölgedeki çatışmaların mümkün olan en kısa sürede sonlandırılması adına önemli diplomatik adımlar atmıştır (Mengüaslan, 2024a, s. 269-273). Ayrıca Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı H. Fidan, bölge içi ve bölge dışı aktörlerle doğrudan görüşerek insani yardım, rehine konusu ve çatışmaların sonlandırılması için yoğun mesai harcamışlardır (Duran, 2024). Ancak atılan diplomatik adımların ve itidal çağrılarının İsrail yönetimi tarafından karşılıksız bırakılması ve Filistin'e yönelik saldırıların gün geçtikçe artması sonucunda gerek devlet olarak gerek toplum olarak Filistin'e desteğini net bir şekilde göstermeye başlayan Türkiye, İsrail'e karşı başlatmış olduğu boykot ve toplumsal protestolarla dünyaya örnek olmuştur.

Türkiye Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan'ın defaatle dile getirdiği ateşkes çağrılarının B. Netanyahu yönetimince dikkate alınmaması nedeniyle İsrail'e yönelik siyasi ve ekonomik yaptırım kararı alan Türkiye, öncelikle 54 ürün grubunun İsrail'e ihracatını durdurmuştur (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2024). Türkiye tarafından uygulanmaya başlanan ilk ekonomik yaptırım karşısında kayıtsız kalan İsrail, Filistin'e yönelik saldırılarını arttırarak devam ettirmiştir. Bunun üzerine yeni bir ekonomik yaptırım kararı daha alan Türkiye, İsrail ile olan tüm ticari ilişkileri sonlandırmıştır. Konu ile ilgili açıklama yapan Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan, *“İsrail eliyle bölgede yaşatılan mezalime daha fazla sabredemedik ve adımlarımızı attık. İsrail ile aramızdaki 9.5 milyar dolarlık ticaret hacmini yok farz ederek, kapıyı kapattık. Bu iş bitti”* (DHA, 2024a) sözleriyle İsrail ile olan tüm ekonomik ilişkilerin sonlandırıldığını ilan etmiştir. Türkiye'nin beşinci büyük ticaret ortağı olan İsrail'e (Toğa, 2023, s.11) karşı uygulanan bu ekonomik yaptırım halihazırda ekonomik açıdan sıkıntılı günler geçiren Türkiye'nin ekonomisini etkilemekle birlikte birçok ülkeye örnek teşkil etmiştir. Özellikle bölge ülkeleri tarafından takdirle karşılanan bu yaptırım kararı, İsrail ile ticaret yapan diğer ülkeler için de hareket noktası olmuştur. Nitekim New York Times Gazetesi, *“As Turkey Cuts Trade Ties, Israel's Isolation Grows”* başlıklı haberinde, Türkiye tarafından uygulanan bu yaptırımların İsrail'i bölgede giderek yalnızlaştırdığını ifade etmiştir (New York Times, 2024c).

Türkiye devleti, İsrail ile olan ticari ilişkilerin sonlandırılmasının ardından önemli bir adım daha atarak, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında İsrail menşeli ürünlerin satılmaması ve tüketilmemesi noktasında karar almıştır. Alınan bu karara Türkiye toplumu da hassasiyet göstermiştir ve böylece İsrail menşeli ürünlerin tüketilmemesi Türkiye toplumu nezdinde Filistin'in beka meselesi olarak görülmüştür. Nitekim Türkiye toplumu, devleti ile birlikte İsrail'in Filistin'de uyguladığı işgal politikaları karşısında tüm dünyaya bir *“direniş intifadası”* örneği sunmuştur. Filistin konusunda gerek ümmet anlayışı gerek insani değerler anlamında önemli bir toplumsal hassasiyet ortaya koyan Türkiye halkı, düzenlemiş olduğu protestolar, Filistin'e destek kampanyaları ve yardımlarla Filistin halkının yanında olduğunu tüm süreç boyunca açık bir şekilde göstermiştir. Çoğu zaman politikacıların da katılım gösterdiği bu mitinglere Hamas'ın önde gelen yetkilileri de iştirak etmiştir. Söz konusu mitingler arasında en fazla ses getirenlerden biri, 28 Ekim 2023 tarihinde yapılan *“Büyük Filistin Mitingi”* olmuştur. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) İstanbul İl Başkanlığı'nca organize edilen ve yüz binlerce kişinin katılım sağladığı mitinge; Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı D. Bahçeli, Yeniden Refah Partisi (YRP) Genel Başkanı F. Erbakan, Hür Dava Partisi (HÜDA-PAR) Genel Başkanı Z. Yapıcıoğlu, Büyük Birlik Partisi (BBP) Genel Başkanı M. Destici ve Demokratik Sol Parti (DSP) Genel Başkanı Ö. Aksakal'ın yanı sıra birçok siyasetçi katılım göstermiştir (Rudaw, 2023).

İsrail ve savaş karşıtı protestoların yanı sıra Filistin'e insani yardım da ulaştırmak isteyen Türkiye, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ile Kızılay'ın koordinasyonunda, Memur Sendikaları Konfederasyonu (Memur-Sen), Diyanet Vakfı, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM), İnsani Yardım Vakfı (İHH) vb. pek çok STK'nın katkıları ve yurttaşların nakdi/aynı destekleriyle bölgeye gıda ve temiz su ulaştırmış, aşevleri kurmuş ve sağlık hizmetleri götürmüştür (AFAD, 2025; AA, 2023b; Kızılay, 2023). Böylece gerek devlet kurumlarının gerek Türkiye toplumunun çabaları neticesinde Türkiye, BAE'nin ardından Filistin'e en fazla insani yardım sağlayan ikinci ülke olmuştur (COGAT, 2024). Türkiye'nin Filistin'e vermiş olduğu destek hakkında açıklamalarda bulunan Filistin'in Türkiye Büyükelçisi F. Faed Mustafa *“Biz Türkiye'deki Filistinliler olarak hem resmi hem halk düzeyinde hem siyasi partiler hem de sivil toplum unsurları düzeyinde büyük Türk halkının Filistin halkıyla olan dayanışmasını çok takdir ediyoruz. Allah'a hamdolsun, toplumun tüm kesimleri ve kurumları tarafından Filistin halkıyla dayanışmanın tüm Türkiye şehirlerinde organize edildiğini gördük. Biz Filistinliler olarak bundan son derece memnunuz, emin ve güvende hissediyoruz. Bu durum bir şeye işaret ediyorsa, o da Türk milletinin canlılığına, dirayetine, cesaretine işaretir ki, bizim Türk halkından yana alışıktığımız durum da budur.”* (İDE Raporu, 2023) sözleriyle Türkiye devletinin ve Türkiye toplumunun her zaman yanlarında olduğunu bildiklerini dile getirmiştir.

Görüldüğü üzere üniversitelerden iş çevrelerine, sendikalarından meslek odalarına, tüm toplumsal oluşumlarıyla tek vücut olarak hareket eden Türkiye halkı, siyasi-ideolojik vb. tüm farklılıkları bir kenara koyarak Filistin'de yaşanan insanlık dramının sona ermesi için çaba sarf etmiştir. Bazı noktalarda iş dünyasını ve hatta siyasal iktidarı dahi yönlendirip baskı altına almaya çalışan Türkiye'deki sivil örgütlenmeler, Türkiye'nin İsrail ile diplomatik, askeri, siyasi ve ekonomik tüm ilişkilerin durdurulması

adına eylemlerde de bulunmuştur. Daha fazla ses getirebilmek adına örgütlenen Türkiye toplumu, “İşgalcinin petrolünü kes, soykırma ortak olma” sloganlarıyla İsrail’e ihracat yapan Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAS), Petrokimya Holding A.Ş. (PETKİM) ve State Oil Company of Azerbaijan Republic (SOCAR) gibi firmalara yönelik protestolarda bulunmuştur (Independent, 2024b). Sadece ulusal çapta değil uluslararası düzeyde de etki oluşturmayı başaran Türkiye toplumu tarafından, birçok ülkenin büyükelçilikleri önünde gösteriler düzenlenmiş, BM, AB, UAD, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi uluslararası örgütlere mektup, bildiri ve raporlar gönderilmiş ve oluşturulan platformlar üzerinden Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne (UCM) başvurularak İsrail’in soykırım yaptığı ifade edilmiştir (Oruç, 2024).

Aksa Tufanı Operasyonu sonrasındaki süreçte hem devlet politikası hem de toplum olarak Filistin halkının yanında yer alan Türkiye, İsrail’in bölgede uyguladığı işgalci politikaya karşı çıkmıştır. Gerek devlet nezdinde gerek toplumsal anlamda tek vücut olarak hareket eden Türkiye, bu süreçte birçok devlete ve topluma örnek oluşturmuştur. Öyle ki Türkiye’nin seksen bir vilayetinde İsrail karşıtı protestolar ve Filistin’e destek faaliyetleri yürütülmüştür. İstanbul’dan Hakkari’ye, Ankara’dan Diyarbakır’a, İzmir’den Antalya’ya kapsamlı protestoların ve destek kampanyalarının yürütüldüğü Türkiye’de öne çıkan illerden biri ise Van olmuştur. Son olarak Türkiye’de yaşanan 6 Şubat depremlerinde ağır hasar alan on bir ilimiz için yapmış olduğu yardımlarla ön plana çıkan Van halkı, Filistin’de yaşananlar karşısında da kayıtsız kalmayarak önemli faaliyetlerde bulunmuştur.

3. Van’da Toplumsal Duyarlılık ve Filistin’e Destek Hareketleri: Aksa Tufanı Sonrası Bir Değerlendirme

1 milyon 200 bine yaklaşan nüfusuyla Türkiye’nin kalabalık şehirleri arasında yer alan Van, 19.069 km²’lik yüzölçümüne haizdir (TÜİK, 2024). Sahip olduğu tarihi miras, demografik yapı ve stratejik konumu ile Doğu Anadolu bölgesinin en önemli şehirlerinden biri olan Van, özellikle 2000’li yıllarla birlikte toplumsal hareket ve toplumsal örgütlenme konularında ciddi bir ilerleme kaydetmiştir. Kamusal alanda daha fazla yer almak isteyen Van halkı, dernek, vakıf ve sendika gibi sivil toplum yapılarına katılarak hem kendi seslerini daha fazla duyurmak hem de ilin sahip olduğu dayanışma kültürünü güçlendirerek Van’daki toplumsal yardımlaşma ağlarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Böylece yaklaşık 600 dernek sayısına ulaşılan Van’da (DERBİS, 2025), söz konusu derneklerin bir kısmı yeterince etkin olmasa da özellikle insani yardım amaçlı toplumsal örgütlenmeler gerek 2011 Van depreminde gerek 2023 Kahramanmaraş depremlerinde önemli sorumluluk üstlenmiştir. 2011 yılında edindiği acı deprem tecrübesiyle Kahramanmaraş (Pazarcık-Elbistan) merkezli depremler sonrasında bölgeye hızlı bir şekilde yardım gönderen Van halkı, adeta seferberlik ilan etmiştir. (Şehrivan Gazetesi, 2024). Depremzedelerin maddi ve manevi yaralarını sarmak adına ilköğretim öğrencilerinden üniversite öğrencilerine, ev hanımlarından iş insanlarına aynı ve nakdi yardım gönderen Van halkı bununla yetinmeyip, örgütlenerek bölgedeki arama-kurtarma ile iâşe faaliyetlerinde görev almıştır. Ayrıca depremlerde evleri hasar alan yüzlerce kişiye evini açan Van halkı, depremlerle ilgili hafif hasarla atlatılabilmesi adına büyük çaba sarf etmiştir. (AA, 2023c; Van Bölge Gazetesi, 2023; Serhat News, 2024).

Türkiye’de yaşanan felaketler karşısında toplumsal hassasiyet göstererek yurttaşlarından yardım elini esirgemeyen Van toplumu, Filistin’de yıllardır yaşanan acı olaylar karşısında da kayıtsız kalmamıştır. İsrail’in Filistin’i daha fazla işgal edebilmek amacıyla başlatmış olduğu her askeri operasyon sürecinde Filistin halkının yanında yer alan Van halkı, kimi zaman yardım konvoyları oluşturarak kimi zaman da basın açıklamaları ve kitlesel yürüyüşlerle Filistin halkının sesini duyurmaya çalışmıştır. Örneğin İsrail’in 2008 yılındaki Dökme Kurşun Operasyonu ile Gazze’yi abluka altına almasına tepki gösteren Van halkı, günlerce İsrail karşıtı eylemlerde bulunmuştur (Haksöz Haber, 2012; Van Olay Gazetesi, 2019). Gazze üzerindeki ablukanın kaldırılması amacıyla altı gemiden oluşan ve Türkiye’nin de Mavi Marmara gemisiyle destek verdiği Özgürlük Filosuna saldıran İsrail askerleri tarafından dokuz Türk vatandaşının öldürülmesinin ardından Türkiye’de artan İsrail karşıtlığının net bir şekilde görüldüğü illerden biri olan Van’da halk hem Filistinliler için hem de öldürülen kendi yurttaşları için toplumsal hassasiyet göstererek sokaklara dökülmüştür. Mavi Marmara gemisinde olan birçok Vanlı aktivistin de katıldığı gösterilerde İsrail’in Gazze ablukasını kaldırması ve öldürdüğü aktivistler için özür dileyip, bedelini ödemesi istenmiştir. Nitekim Türkiye kamuoyunun bu olaya ciddi tepki göstermesi ve Türkiye devletinin diplomatik başarısı sayesinde İsrail, Türkiye’den özür dileyip, öldürülen kişilerin ailelerine tazminat vermeyi kabul etmiştir (Gazete Van, 2013; Agos, 2013).

Kendi ülkesiyle ya da yurttaşlarıyla ilgili bir durum olmamasına rağmen bir yandan Müslümanlık bilinci diğer yandan insani değerler doğrultusunda “kolektif vicdan” geliştiren Van halkı, İsrail’in Filistin’e yönelik her işgal adımında olduğu gibi Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte de Filistin halkının yanında yer almıştır. İlkokul öğrencilerinden, cami cemaatlerine, akademi çevresinden esnaf eşrafına Van toplumunun Filistin’e destek verdiği bu süreçte neredeyse her hafta savaşı ve İsrail karşıtı mitingler düzenlenmiştir. “Soykırma isyan, Filistin’e Destek Yürüyüşü”, “Gazze Nefes Alsın”, “Büyük Kudüs Yürüyüşü” vb. birçok yürüyüş ve miting düzenleyen Van halkı, bu mitinglerde hem İsrail’e hem bölge ülkelerine hem de dünyaya önemli

mesajlar vermiştir. (AA, 2024c). Örneğin Büyük Kudüs Yürüyüşü eyleminde söz alan Filistin'e Destek Platformu Sözcüsü M. Garip Cesur şunları ifade etmiştir (Haber Expres, 2024): “[...] Buradan haykırıyoruz ve diyoruz ki; Refah sınır kapısı açılsın. Gazze nefes alsın. İsrail ile ticari ilişkiler durdurulsun ve yaptırımlar uygulansın. Türkiye’de İsrail’i koruyan ve ümmetin başına bela olan ABD üsleri kapatılsın! [...] Devletimizi, sivil toplum kuruluşlarımızı, milletimizi ve tüm insanlığı bu konuda ses vermeye davet ediyoruz. Ey dünya halkları gösterilerinize ve boykotlara devam edin. Gazze halkının yanında yer almanız onlara büyük umut veriyor.” Mitingin düzenleme komitesinde yer alan bir başka aktivist A. Faruk Çelik ise “Ey yiğit, gayretli, izzet sahibi Müslümanlar! İslam Ümmetinin gözleri sizlerde. Artık harekete geçme zamanı... Ümmetin ayaklar altına alınan onur ve izzetini kurtarmak, özgürlük ve adalet bayrağını dalgalandırmak için, eski şerefli günlere kavuşmak için direnişi ve uyanışı kuşanmak zamanı... İslam dünyasının diğer gayretli Müslümanları ile birlikte gözyaşları içinde yolunuzu gözleyen mahzun ve mazlum Kudüs’ün esaretten kurtarılması için ayağa kalkın artık.” (İLKHA, 2024) sözleriyle İslam ülkeleri liderleri ve İslam ülkeleri toplumlarına seslenmiştir.

Van’daki birçok STK ve Van Sivil Dayanışma İnisiyatifi’nin (Van SDİ) organize ettiği ve binlerce kişinin katıldığı bir başka mitingde ise Tahran’da suikasta kurban giden Hamas Siyasi Büro Şefi İ. Haniye için gıyabi cenaze namazı kılındıktan sonra Filistin’e destek mesajları verilmiştir (Van Bölge Gazetesi, 2024). Sık sık “Filistin halkı yalnız değildir” ve “Kudüs İslam’ındır” sloganlarının atıldığı mitingde özellikle uluslararası toplumun harekete geçmesine yönelik açıklamalarda bulunulmuştur. Mitingde söz alan Van SDİ Dönem Sözcüsü H. Beyde, “İşgalci güçler, modern çağın zalimleri olarak sivilleri hedef alıyor. Hastaneleri, okulları bombalıyor. Tüm dünya bu vahşete sessiz kaldıkça zulüm daha da artıyor” sözleriyle İsrail’in insanlık suçu işlediğini ve uluslararası toplumun Filistin konusuna daha fazla dikkat kesilmesi gerektiğini dile getirmiştir (Milat Gazetesi, 2025).

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki (YTÜ) akademisyenler ve öğrencilerin, kampüste düzenlediği protestolarda ise İsrail’in, Refah kentinde yerinden edilen Filistinlilerin kampına düzenlediği saldırılara tepki gösterilmiştir. Üniversite yerleşkesinde kurulan Gazze Dayanışma Çadırı önünde toplanan katılımcılar “Bebekler ölürken sessiz kalmayın”, “Çocuklar yanarken sessiz kalmayın” sloganlarıyla uluslararası örgütleri ve dünya kamuoyunu daha fazla inisiyatif almaya çağırmıştır. Eylemde söz alan Van YYÜ İlahiyat Fakültesi akademisyenlerinden M. Emin Akaslan, “İsrail’i ve İsrail’in yaşama sebebi olan, hayat suyunu akıtan ABD’yi kim durdurabilir? Tüm insanlığın ayağa kalkın ortak vicdanı, doğusundan batısına tüm dünyada vicdanının sesini duymaya çalışan sivil inisiyatifler durdurabilir. Uluslararası kuruluşlardan, mahkemelerden, büyük devletlerden bahsetmeyin. Hep birlikte vicdanımızın sesini dinleyerek buradan zulme, zalime ‘dur’ diyoruz. Zulüm duruncaya kadar bu yolda yürümeye, sesimizi yükseltmeye devam edeceğiz” (Doğru Haber, 2024) sözleriyle Filistin’deki insanlık dramının ancak ulusal ve uluslararası sivil inisiyatiflerle sonlandırılabilirliğini ifade etmiştir.

İsrail’in ateşkes ilan etmesi ve Filistin’deki soykırımı son vermesi adına yapılan bir başka eylemde akademisyenler ve öğrenciler farkındalık oluşturmak adına bisiklet turu düzenlemişlerdir. Van YYÜ Rektörü Prof. Dr. Hamdullah Şevli’nin de katılım gösterdiği üniversite yerleşkesindeki Gazze Dayanışma Çadırı önünde toplanan katılımcılar, bisikletlerine Türkiye ve Filistin bayrakları asarak pedal çevirmişlerdir (Yeni Şafak, 2024). Eylem sonra açıklama yapan Van YYÜ akademisyenlerinden Y. İslam, “Yaklaşık 10 gündür nöbetteyiz. İsrail’in yaptığı zulmü duyurmaya çalışıyoruz. Bugünkü etkinliğimizle de İsrail’in Gazze’ye yönelik saldırılarını protesto etmek ve farkındalık oluşturmak istedik. Yoğun bir katılım oldu. Bu tür etkinlikleri düzenlemeye devam edeceğiz. Filistin’deki olayları gündemde tutmak, kardeşlerimizin sesi olmak için elimizden geleni yapacağız. Başta Rektörümüz olmak üzere destek veren herkese teşekkür ederim.” sözleriyle Filistin’deki soykırım son bulana dek eylemlerine devam edeceklerini dile getirmiştir (Wan Haber, 2024).

Van YYÜ’de öğrencilerle bir araya gelen Rektör H. Şevli ise “İsrail, her gece çocukların, kadınların ve mazlumların üzerine bombalar yağıyor, binlerce insanın ölümüne neden oluyor. Üniversitemizde eğitim gören Filistinli öğrencilerimizle bir araya geldik. Tıp Fakültemizde Filistinli iki asistan, İlahiyat Fakültemizde iki öğretim görevlimiz var. Bize emanetler. Ailelerinden haber alamıyorlar. Onlara yalnız olmadıklarını, yanlarında olduğumuzu söylemek istiyorum. Biz de onların ikinci ailesiyiz” (Van Hakimiyet Gazetesi, 2023) sözleriyle Filistinli personel ve öğrencilere her daim destek olunacağını açıklamıştır. Ayrıca Van YYÜ tarafından Filistin temalı birçok konferans ve sempozyum düzenlenmektedir. Van protokolü ile siyasi partilerin temsilcilerinin yanı sıra Van halkının da yoğun bir şekilde katılım gösterdiği etkinliklerde İsrail’in devlet terörü uygulayıp, soykırım yaptığına dikkat çekilmiştir. Söz konusu etkinliklerden biri olan İlahiyat Bilimlerinde Makasid Uluslararası Sempozyumu’na Van Valisi O. Balcı ile İl Müftüsü M. Sırrı Şık’ın yanı sıra Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri Prof. Dr. Ali Muhyiddin El-Karadaği ve Libya’nın Tripoli Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Raafat Mikati iştirak etmiştir. Sempozyumda söz alan İslam Düşünce Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez, “Filistin halkına yönelik adaletsizliği meşru göstermeye çalışan ulusal ve uluslararası manipülatif söylemleri kınıyoruz. Mazlum Filistin halkının yanında olduğumuzu buradan ilan ediyoruz. Filistinlilerin mücadelelerinde inanç, ahlak ve onurlarından ödün vermeden başarıya ulaşmalarını ve bu sürecin ümmetin uyanışına vesile olmasını diliyoruz.” (Siirt Haber, 2023) ifadelerinde bulunmuştur.

Sahneledikleri tiyatro oyunu ve koreografilerle Gazze'deki mezalimi canlandıran Van YYÜ öğrencileri ise bunlara ek olarak Filistin temalı nakış sergileri ve yardım kermesleri açmışlardır. Van halkının yoğun destek verdiği bu yardım kermeslerinden elde edilen gelirle Filistin'e destek olunmuştur (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024; Habertürk, 2024a). Van YYÜ öğrencilerinin yanı sıra Van şehir merkezi ve ilçelerindeki ilköğretim öğrencileri de Filistin halkı için henüz küçük yaşlarına rağmen önemli bir hassasiyet ortaya koymuşlardır. Örneğin Erciş Cumhuriyet Ortaokulu'ndaki 715 öğrenci, harçlıklarından biriktirdikleri parayı Filistin'e gönderilmek üzere okullarına teslim etmişlerdir (DHA, 2024b). Yine Erciş ilçesindeki Şehit Fırat Torunoğlu Ortaokulu öğrencileri yaptıkları "Free Gaza" koreografisiyle, Erciş İmam Hatip Lisesi öğrencileri ise düzenledikleri Dost Eller Kermesi ile Filistin halkının yanında olduklarını göstermişlerdir (Van Postası Gazetesi, 2024; Habertürk, 2024b).

Erciş Sivil İnisiyatifi'nin (ESİ) öncülüğünde toplanan Erciş halkı da çocuklarının başlattığı bu kolektif bilince sahip çıkarak ellerinde Türk ve Filistin bayrakları ile İsrail'i protesto etmiştir. Uzun konvoylar halinde Van sokaklarını turlayan göstericiler, Filistin'i destekleyen ve İsrail karşıtı sloganlar atmışlardır. Konvoyun ardından yürüyüşe başlayan Erciş halkı, Filistin halkının her daim yanında olunacağına yönelik söylemlerde bulunmuştur. İlçe Müftüsü A. Bora'nın dua tilavetiyle başlayan yürüyüşün adından söz alan ESİ Sözcüsü F. Kılınç, *"Filistinli kardeşlerimiz, dinlerini, vatanlarını ve onurlarını korumak için kendilerini feda etmek zorunda kalmışlardır. İsrail'e karşı verdikleri mücadele, meşru müdafaa ve bunu terör olarak nitelemek, İsrail'i desteklemek anlamına gelir. Kuşatma altında yaşam mücadelesi veren Filistinlilerin her türlü çıkış yolu aramaları insani haklardır. Vicdan sahibi herkes, bu haklı direnişin yanında durmalıdır."* (Daily Ummah, 2023) sözleriyle Filistinlilerin verdiği haklı mücadelenin destekçisi olduklarını ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere yaş, meslek, cinsiyet fark etmeksizin Filistin'de yaşanan insanlık dramı karşısında hassasiyet geliştiren Van halkı, Gazze'de akan kanın durması adına elinden gelen tüm desteği sağlamış ve sağlamaktadır. Her meslek grubundan kişilerin Filistin için çaba sarf ettiği Van'da, birtakım esnaf ortak karar alarak iki aylık kazançlarını Filistin'e bağışlamışlardır. Ayrıca Van esnafının neredeyse tümü İsrail menşeli ürünleri satmamaya başlayarak ülke genelindeki boykot kampanyasına önemli destek sunmuştur (Van Olay Gazetesi, 2024). Diğer yandan Van'da görevli olan hekimler ve sağlık çalışanları, Filistin'de yaşananların gündemden düşmemesi adına her hafta toplanarak basın açıklaması ve yürüyüş organize etmektedir (Van Sesi Gazetesi, 2024). Cami cemaatleri ise her Cuma namazı çıkışında toplanarak, Filistin'e destek olabilmek adına yürüyüş ve bağış kampanyaları düzenlemektedir (DHA, 2023).

Hülasa ifade etmek gerekirse, Van'da gerçekleşen protestoların temel niteliği, Filistin halkıyla dayanışma ve İsrail'in sivil hedeflere yönelik saldırılarına karşı duyulan öfkenin kitlesel olarak ifade edilmesidir. Aksa Tufanı sonrası İsrail eliyle Filistin'de yaşatılan insanlık dramına kayıtsız kalmayan Van toplumu, dünyadaki birçok topluma örnek olacak şekilde hareket etmiş ve etmektedir. İlkokul sıralarındaki çocuklardan üniversite gençlerine, ev hanımlarından esnafa, sağlık çalışanlarından akademik camiaya, vakıf, dernek ve sendikalarından cami cemaatlerine tüm Van halkının toplumsal duyarlılık gösterdiği bu süreçte Filistin halkına önemli bir destek verilirken, İsrail'in devlet terörü ve soykırım uyguladığı ise her platformda yüksek sesle dile getirilmiştir.

4. Sonuç

7 Ekim 2003 tarihinde Hamas'a bağlı İzzeddin el-Kassam Tugayları tarafından İsrail'e gerçekleştirilen eş zamanlı saldırılar, dar anlamda Filistin ve İsrail geniş anlamda ise Ortadoğu bölgesi ve dünya açısından yeni bir süreci başlatmıştır. Yayınladıkları "Aksa Tufanı'nı Neden Yaptık" adlı raporda *"Dirensen de öldürüyorlar direnmesen de öldürüyorlar"* sözünden yola çıktıklarını belirten Hamas, Filistin'in kurtuluşu adına söz konusu saldırıların gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. İlk defa böylesine kapsamlı bir saldırıya maruz kalan İsrail ise Aksa Tufanı Operasyonu'nu "Bizim 11 Eylülümüz" (Mepa News, 2023) olarak nitelendirmiştir. Bu nitelendirmeye bir yandan Siyonist düşünceye bağlılığı istenen düzeyde olmayan genç Yahudi jenerasyonu etkilemek isteyen İsrail yönetimi diğer yandan ABD'nin, İkiz Kuleler saldırıları sonrasındaki Irak işgaline vurgu yaparak Filistin'e başlatılacak olan işgal politikasına zemin oluşturmak istemiştir. Nitekim Aksa Tufanı'nın hemen ardından Filistin'e önce havadan daha sonra karadan askeri hareket düzenleyen İsrail ordusu, gün geçtikçe saldırılarının yoğunluğunu ve şiddetini arttırmıştır. Dünya kamuoyu Filistin'de henüz neler olduğunu anlamaya çalışırken, yüzlerce Filistinliyi çocuk, kadın, yaralı, sivil gözetmeksizin öldüren İsrail, bölgede adeta devlet terörü uygulamıştır. Terör grubu olarak adlandırdığı Hamas ile mücadele edildiğini ifade etse de Filistin halkını tümünden yok etmek adına soykırım politikası uygulamaya başlayan B. Netanyahu yönetimine karşı dünya kamuoyunda tepkiler yükselmeye başlamıştır.

Avrupa kıtasından Amerika kıtasına, Avustralya'dan Asya ülkelerine, Afrika kıtasından Ortadoğu bölgesine pek çok ülke, kendi toplumlarının geliştirdiği "hassasiyet baskısı"nın da etkisiyle İsrail'e karşı siyasi, ekonomik ve askeri bir takım yaptırım kararları almaya başlamıştır. AB üyesi ülkeler, AB'nin İsrail ile olan ticari ve askeri ilişkileri yeniden sorgulaması gerekliliğini

ortaya koyarken, Kanada ile Japonya gibi ülkeler ise İsrail ile olan askeri işbirliklerini askıya almışlardır. Bu süreçte İsrail ile olan müspet ilişkilerine devam eden ABD’de ise Amerikan toplumu kendi yönetimlerini protesto ederek, İsrail’in bölgede soykırım suçu işlediğini ve Amerika yönetiminin bu suça ortak olmaması gerektiğini düzenledikleri birçok mitingde belirtmiştir (Uzer, 2024, s. 13).

Aksa Tufanı sonrasında İsrail’in Filistin topraklarında yürüttüğü yayılmacı işgal politikasına, İslam dünyasından da sert tepki gelmiştir. Kudüs’ün İslam dini zaviyesinden taşıdığı kutsiyet ve bölgedeki Müslüman halka yönelik ihlaller, birçok İslam ülkesinin sessiz kalmamasına neden olmuş; bu bağlamda, İsrail’in derhal ateşkes ilan etmesine yönelik çeşitli diplomatik baskı ve yaptırım mekanizmaları devreye sokulmuştur. Bu ülkelerin başında yer alan Türkiye ise söz konusu sürecin mümkün olan en kısa sürede ve en hasarsız şekilde sonlandırılması için ilk aşamada diplomasi yolunu kullanmıştır. Filistin ile İsrail arasındaki çatışmanın diplomasi yoluyla çözümlenmesi için arabulucu olmayı teklif eden ve garantör devlet olma sorumluluğunu da üstlenerek insan odaklı ve bütüncül bir diplomasi anlayışı ortaya koyan Türkiye, bu süreçte bölge barış adına yoğun çaba göstermiştir. Ancak İsrail devletinin, savaş etiği ve insani değerleri gözetmeksizin saldırılarına devam etmesi nedeniyle söz konusu sorunun diplomatik yollardan çözümü neredeyse imkansız hale gelmeye başlamıştır. Bunun üzerine Türkiye, Filistin’de yaşanan insanlık dramının bir an evvel sonlanması için İsrail’e karşı önemli yaptırım kararları almıştır. Özellikle ticari anlamda İsrail ile ilişkileri önce kademeli daha sonra ise tamamen durduran Türkiye, İsrail menşeli ürünlerin tüketilmemesine yönelik başlatılan boykot hareketinin de öncü ülkesi olmuştur. Bu noktada Türkiye toplumu da önemli bir hassasiyet geliştirerek, İsrail menşeli ürünleri tüketilmemesi yönünde dirayet göstermiştir. Türkiye’nin istisnasız her ilinde başlatılan İsrail karşıtı protestolar ve Filistin’e destek hareketi, tüm dünya ülkelerine örnek teşkil etmiştir. Bu süreçte öne çıkan illerden birisi de Van olmuştur.

Geçmişten günümüze gerek Türkiye’de yaşanan doğal afet süreçlerinde gerek Filistin’de yaşanan insanlık felaketlerinde kolektif bir bilinç ortaya koyabilen Van halkı, toplumsal dayanışma ve duyarlılığın önemli illerinden birisidir. Bunun son örneğini ulusal anlamda 6 Şubat depremlerinde uluslararası anlamda ise Aksa Tufanı sonrası süreçte Filistin’de yaşananlara karşı geliştirdiği hassasiyetle gösteren Van halkı, böylesi süreçlerde çok hızlı bir şekilde tek vücut halini alabilmektedir. 6 Şubat depremlerinde bölgeye en hızlı şekilde ulaşıp, yardım faaliyetlerinde gönüllü bir şekilde görev alan Van halkı, Aksa Tufanı sonrasında Filistin’de yaşananlar karşısında da benzer bir reaksiyon geliştirmiştir. Her eğitim düzeyinden öğrencisiyle, kadınlarıyla, iş çevresiyle, akademi camiasıyla, cemaatleriyle ve bunları koordine eden sivil toplum yapılanmalarıyla İsrail’in yayılmacı işgal politikası karşısında direniş gösteren Van halkı, Filistin’e maddi ve manevi önemli destekler sağlamıştır. Van şehir merkezinde ve ilçelerinde düzenlenen mitinglerde sıkça kullanılan sloganlar, pankartlar ve semboller Filistin’in özgürleşmesi teması etrafında şekillenmiş; aynı zamanda İsrail’in politikaları sert biçimde eleştirilmiştir. Zira Filistin meselesi, insani boyutunun yanı sıra Van ili gibi dini ve muhafazakar eğilimlerin yüksek olduğu bir yerde, dini ve ahlaki bir sorumluluk olarak da algılanmıştır. Bu bağlamda Van halkının gerçekleştirdiği protestolar ile Filistin’e destek ve yardım faaliyetleri, yerel halkın uluslararası gelişmelere yönelik duyarlılığının ve İslam dünyasındaki sembolik meseleler etrafında şekillenen kolektif bilincin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca söz konusu süreçte Van toplumunun yüklendiği bu insani sorumluluk, Van halkının sadece yerel değil, küresel ölçekteki insani krizlere karşı da duyarlı ve örgütlü bir şekilde harekete geçebildiğini ve sivil katılımın yerelden globale uzanan etkisi ile Filistin meselesine yönelik toplumsal sahiplenmenin derinliğini açıkça ortaya koymuştur.

Kaynakça

- ABNA. (2024, 30 Temmuz). 5 Latin Amerika ülkesi İsrail büyükelçilerini geri çekti. <https://tr.abna24.com/news/627235/9-Latin-Amerika-%C3%BClkesi-%C4%B0srail-b%C3%BCy%C3%BCkel%C3%A7ilerini-geri-%C3%A7etti>
- Al Jazeera. (2024, 30 Mayıs). China's Xi calls for peace conference to end 'tremendous suffering' in Gaza. <https://www.aljazeera.com/news/2024/5/30/chinas-xi-calls-for-peace-conference-to-end-tremendous-suffering-in-gaza>
- Agos. (2013, 22 Mart). İsrail özür diledi, Erdoğan kabul etti. <https://www.agos.com.tr/tr/yazi/4645/israil-ozur-diledi-erdogan-kabul-etti>
- Agos. (2024, 21 Haziran). Ermenistan Filistin Devleti'ni resmen tanıdı. <https://www.agos.com.tr/tr/yazi/30505/ermenistan-filistin-devleti-ni-resmen-tanidi>
- Anadolu Ajansı. (2023a, 18 Aralık). Birçok ülkede Filistin'e destek gösterileri düzenlendi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bircok-ulkede-filistine-destek-gosterileri-duzenlendi/%203037085>
- Anadolu Ajansı. (2023b, 19 Ekim). Türk Kızılay ve STK'lar Filistin'e destek için bir araya geldi. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turk-kizilay-ve-stkler-filistine-destek-icin-bir-araya-geldi/3026071>
- Anadolu Ajansı. (2023c, 7 Şubat). Deprem acısını yaşayan Vanlılar, depremzedeler için yardıma koşuyor. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/depremin-acisini-yasayan-vanlilar-depremzedeler-icin-yardima-kosuyor/2809608>
- Anadolu Ajansı. (2024a, 18 Eylül). Brezilya'nın BM Daimi Temsilcisi Danese: İsrail'in hukuk ihlalleri kabul edilebilir değil gibi davranamayız. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/brezilyanin-bm-daimi-temsilcisi-danese-israilin-hukuk-ihlalleri-kabul-edilebilir-mis-gibi-davranamayiz/3333040>
- Anadolu Ajansı. (2024b, 6 Mart). Kanada'da, İsrail'e "askeri ihracatın durdurulması" için hükümete karşı dava açıldı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kanadada-israile-askeri-ihracatin-durdurulmasi-icin-hukumete-karsi-dava-acildi/3156749>
- Anadolu Ajansı. (2024c, 27 Mayıs). Türkiye'nin birçok şehrinde İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları protesto edildi. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyenin-bircok-sehrinde-israilin-gazze-ye-yonelik-saldirilar-protesto-edildi/3231996#>
- Anadolu Ajansı. (2025a, 23 Mart). Gazze'de 7 Ekim'den beri kaydedilen ölü ve yaralı sayısı toplam nüfusun yüzde 7'sini oluşturuyor. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/gazgede-7-ekimden-beri-kaydedilen-olu-ve-yarali-sayisi-toplam-nufusun-yuzde-7sini-olusturuyor/3518052>
- Anadolu Ajansı. (2025b, 7 Ocak). İrlanda, Güney Afrika'nın İsrail'e karşı açtığı soykırım davasına "müdahillik" bildiriminde bulundu. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irlanda-guney-afrikanin-israile-karsi-actigi-soykirim-davasina-mudahillik-bildiriminde-bulundu/3444097>
- Arab News. (2024a, 27 Mayıs). Spain, Norway and Ireland formally recognize a Palestinian state. <https://www.arabnews.com/node/2518391/world>
- Arab News. (2024b, 27 Mayıs). Scholz denies halting German arms exports to Israel, pledges weapons. <https://www.arabnews.com/node/2574807/world>
- Ataman, M. (2023, 1 Kasım). Filistin-İsrail sorunundaki son gelişmelerin bölgesel ve küresel etkileri. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA). <https://www.setav.org/yorum/filistin-israil-sorunundaki-son-gelismelerin-bolgesel-ve-kuresel-etkileri>
- Auswärtiges Amt. (2024, 19 Eylül). Erklärung anlässlich der Resolution der UN-Generalversammlung über das IGH-Gutachten zu den rechtlichen Folgen von Israels Besatzungspolitik. <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/2676260-2676260>
- British Broadcasting Corporation. (2024a, 12 Şubat). Hollanda temyiz mahkemesi İsrail'e F-35 parçası satışını durdurdu. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c87n377e6p7o>
- British Broadcasting Corporation. (2024b, 9 Mayıs). Israel Eurovision entrant booed during rehearsal. <https://www.bbc.com/news/articles/cjewg9enx27o>
- British Broadcasting Corporation. (2025, 12 Mart). Mahmud Halil: Columbia Üniversitesi öğrencisi Filistinli aktivistin tutuklanmasına dair neler biliyor? <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn8rj5lprj3o>

Canbey, M. (2024). İsrail-Filistin Savaşı'nda uluslararası kuruluşların göstermiş olduğu diplomasi performansının incelenmesi: BM örneği. Ombudsman Akademik, Özel Sayı 2 (Gazze), 132-162.

Cantone, S. (2024, 7 Ekim). Hamas'ın 7 Ekim saldırısı Orta Doğu'yu sarsan olayların fitilini nasıl ateşledi? <https://tr.euronews.com/2024/10/07/hamasin-7-ekim-saldirisi-orta-doguyu-sarsan-olaylarin-fitilini-nasil-atesledi>

China Daily. (2024, 18 Eylül). Chinese envoy urges Israel to immediately end unlawful presence in occupied Palestinian territory. <https://www.chinadaily.com.cn/a/202409/18/WS66ea3f90a3103711928a86a8.html>

CNN International. (2024, 10 Ağustos). Maldives to ban Israelis from entering country amid war in Gaza. <https://edition.cnn.com/2024/06/02/travel/maldives-bans-israelis-intl-latam/index.html>

CNN Türk. (2024, 25 Şubat). Brezilyalı lider Lula sözlerini yineledi: "Bu soykırım değil de nedir" <https://www.cnnturk.com/dunya/brezilyali-lider-lula-sozlerini-yineledi-bu-soykirim-degil-de-nedir-2088647>

CNN United States. (2025, 15 Mart). Amid bursts of resistance, Trump administration squeezes colleges over pro-Palestinian protests as activist remains detained. <https://edition.cnn.com/2025/03/14/us/mahmoud-khalil-columbia-pro-palestinian-protests/index.html>

Coordination of Government Activities in the Territories (COGAT). (2024, 15 Nisan). Arrival of humanitarian aid to Gaza. <https://www.gov.il/en/pages/arrival-of-humanitarian-aid-to-gaza-15-apr-2024>

Daily Ummah. (2023, 30 Aralık). Vanlılar yaptıkları yürüyüşle İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarını protesto etti. <https://www.dailyummah.com/vanlilar-yaptiklari-yuruyusle-israilin-gazze-ye-yonelik-saldirilarini-protesto-etti>

Daily Ummah. (2024, 16 Mayıs). Almanya'da "Duisburg Filistin Dayanışması"na yönelik baskınlar düzenlendi. <https://www.dailyummah.com/almanyada-duisburg-filistin-dayanismasina-yonelik-baskinlar-duzenlendi>

Demirören Haber Ajansı. (2023, 20 Ekim). Van'da Cuma namazı çıkışı, İsrail protestosu. <https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/van/vanda-cuma-namazi-cikisi-israil-protestosu-2330873>

Demirören Haber Ajansı. (2024a, 4 Kasım). Cumhurbaşkanı Erdoğan: İsrail ile ticari işlemleri tamamen durdurduk. <https://www.dha.com.tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-israil-ile-ticari-islemleri-tamamen-durdurduk-2526214>

Demirören Haber Ajansı. (2024b, 4 Ocak). Ortaokul öğrencileri, harçlıklarını Filistin'e gönderdi. <https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/van/ercis/ortaokul-ogrencileri-harcliklarini-filistine-2369616>

Deutsche Welle. (2023, 10 Aralık). Ürdün ve Katar: Bölge radikalleşebilir. <https://www.dw.com/tr/%C3%BCrd%C3%BCn-ve-katardan-gazze-uyar%C4%B1s%C4%B1-b%C3%B6lge-radikalle%C5%9Febilir/a-67681850>

Deutsche Welle. (2024, 16 Nisan). İsrail'e Türkiye'den başka kim yaptırım uyguluyor? <https://www.dw.com/tr/i%CC%87sraile-t%C3%BCrkiyeden-ba%C5%9Fka-kim-yapt%C4%B1r%C4%B1m-uyguluyor/a-68828481>

Doğru Haber. (2024, 27 Mayıs). Akademisyen ve öğrencilerden işgalcilerin Refah'ta Filistinlilerin kampına yönelik saldırısına tepki. <https://dogruhaber.com.tr/haber/1030602-akademisyen-ve-ogrencilerden-isgalcilerin-refah-ta-filistinlilerin-kampina-yonelik-saldirisina-tepki>

Duran, B. (2023, 1 Kasım). Filistin sorunu ve Türkiye'nin rolü. Kriter, 8(84), 6-8. <https://www.kriterdergi.com/cerceve/filistin-sorunu-ve-turkiyenin-rolu>

Egypt Today. (2025, 10 Mart). Egypt reiterates its rejection to displacement of Palestinians out of their lands. <https://www.egypttoday.com/Article/1/138753/Egypt-reiterates-its-rejection-to-displacement-of-Palestinians-out-of>

El Pais Expres. (2024, 29 Haziran). España se suma formalmente a la causa por genocidio contra Israel. <https://elpais.com/expres/2024-06-29/espana-se-suma-formalmente-a-la-causa-por-genocidio-contra-israel.html>

Erol, A. (2023). Evanjelikler, küreselleşmeciler, Siyonistler bağlamında Gazze üzerine bir deneme. Uluslararası Akademik Birikim Dergisi, 6(5), 1104-1115. <https://akademikbirikimdergisi.com/index.php/uabd/article/view/196/233>

Euro News. (2023, 11 Kasım). Belçika Başbakan Yardımcısı Petra De Sutter, İsrail'e karşı yaptırım çağrısında bulundu. <http://tr.euronews.com/2023/11/09/belcika-basbakan-yardimcisi-petra-de-sutter-israile-karsi-yaptirim-cagrisinda-bulundu>

Euro News. (2024a, 7 Ağustos). Almanya'da 'Nehirden Denize Özgür Filistin' sloganı atan bir kadına 600 euro para cezası verildi. <https://tr.euronews.com/2024/08/07/almanyada-nehirden-denize-ozgur-filistin-slogani-atan-bir-kadina-600-euro-para-cezasi-veri>

Euro News. (2024b, 12 Mart). Ürdün'den İsrail'e Mescid-i Aksa uyarısı: Ateşle oynanıyor. <https://tr.euronews.com/2024/03/12/urdunden-israile-mescid-i-aksa-uyarisi-atesle-oynaniyor>

Euro News. (2024c, 4 Ağustos). İsrail-Hamas savaşının 300. gününde Avrupa'da Filistinlilere destek gösterileri. <https://tr.euronews.com/2024/08/04/israil-hamas-savasinin-300-gunununde-avrupada-filistinlilere-destek-gosterileri>

Euro News. (2025, 6 Şubat). ABD'li üst düzey yetkililer geri adım attı: Trump'ın Gazze planının bazı kısımları geri çekildi. <https://tr.euronews.com/2025/02/06/abdli-ust-duzey-yetkililer-trumpin-gazzeyi-ele-gecirme-planini-yumusatmaya-calisti>

Gazete Van. (2013, 23 Mart). İsrail'in Mavi Marmara için özür dilemesi Van'da olumlu yankı buldu. <https://www.gazetevan.com/haber/van/58375/israil-in-mavi-marmara-icin-ozur-dilemesi-van-da-olumlu-yanki-buldu>

Göz, M. M., & İşler, A. (2024). 2000 sonrası dönemde Türkiye ile İsrail ilişkilerinde “beş derin” kriz. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 8(2), 48-70.

Haber Expres. (2024, 27 Ocak). Soğuk havada Filistin için. <https://www.haberexpres.com.tr/soguk-havada-filistin-icin-102446h.htm>

Habertürk. (2024a, 4 Temmuz). Van'da akademisyenler ve üniversite öğrencileri İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarını kınadı. <https://www.haberturk.com/van-haberleri/35055192-vanda-akademisyenler-ve-universite-ogrencileri-israilin-filistine-yonelik-saldirilarini>

Habertürk. (2024b, 6 Haziran). Van'da ortaokul öğrencilerinden Filistin'e destek. <https://www.haberturk.com/van-haberleri/34796573-vanda-ortaokul-ogrencilerinden-filistine-destek>

Haksöz Haber. (2012, 1 Haziran). Van'da Mavi Marmara ve Suriye yürüyüşü. <https://www.haksozhaber.net/vanda-mavi-marmara-ve-suriye-yuruyusu-29979h.htm>

Hürriyet Gazetesi. (2025, 27 Mart). ABD'li Senatör Sanders'tan İsrail'e silah satışına sert tepki. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/abdli-senator-sanderstan-israile-silah-satisina-sert-teпки-42744227>

Independent. (2024a, 11 Eylül). Kanada İsrail'e silah ihracat lisanslarını askıya aldı. <https://www.indyturk.com/node/744981/d%C3%BCnya/kanada-i%C3%87sraile-silah-ihracat-lisanslar%C4%B1n%C4%B1-ask%C4%B1ya-ald%C4%B1>

Independent. (2024b, 3 Haziran). Socar Türkiye'den “İsrail'e petrol sağladığı” iddiasına ilişkin açıklama. <https://www.indyturk.com/node/727371/socar-t%C3%BCrkiye%E2%80%99den-i%C3%87sraile-petrol-sa%C4%9Flad%C4%B1%C4%9F%C4%B1-iddias%C4%B1na-ili%C5%9Fkin-a%C3%A7%C4%B1klama>

Irish Turks. (2024, 6 Ağustos). İrlandalı müzik grubu Türkiye konserini iptal etti. <https://irishturks.com/irlandali-muzik-grubu-turkiye-konserini-iptal-etti/>

İlke Haber Ajansı. (2024, 4 Şubat). Van'da ‘Büyük Kudüs Yürüyüşü’ yoğun bir katılımı gerçekleştirildi. <https://ilkha.com/filistin/van-da-buyuk-kudus-yuruyusu-yogun-bir-katilimla-gerceklestirildi-376866>

İslam Düşünce Enstitüsü Raporu. (2023). Bir milat olarak Gazze. “Hakkımızdan vazgeçmeyeceğiz” <https://www.ide.org.tr/TR/listmenu/idea/detail/say14>

Kaşani, V. (2023). Filistin İslami direniş ve Aksa Tufanı (1. baskı). El-Mustafa Yayınları.

Kara Kaşka, M.& Özdemir, Ö. (2023, 28 Kasım). İsrail boykotu: Türkiye'deki tepkiler hedeflerine ulaşabilir mi? <https://www.bbc.com/turkce/articles/crgpx129gjro>

La France en Turquie. (2024, 11 Haziran). Fransa, şiddet yanlısı İsrailli yerleşimcilere karşı yaptırım kararı aldı. <https://tr.ambafrance.org/Israil-Filistin-Topraklari-Fransa-siddet-yanlisi-Israilli-yerlesimcilere-karsi>

Le Monde. (2024, 28 Ekim). Gaza: South Africa files “evidence” for their “genocide” case against Israel. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/10/28/gaza-south-africa-files-evidence-for-their-genocide-case-against-israel_6730836_4.html

Mengüaslan, H. (2024a). 7 Ekim sonrası Türkiye'nin Gazze diplomasisi: Filistin'de barış inşasına yönelik imkân ve sınırlar. *Ombudsman Akademik*, (Özel Sayı 2 - Gazze), 250-281

Mengüaslan, H. (2024b). Aksa Tufanı sonrası Filistin meselesi: Küresel üstünlük mücadelesinin yansımaları. *İletişim ve Diplomasi*, Filistin Özel Sayısı, 39-58. <https://doi.org/10.54722/iletisimvediplomasi.1631725>

Mepa News. (2023, 9 Ekim). İsrail ordusu: Bu bizim 11 Eylül'ümüz. <https://www.mepanews.com/israil-ordusu-bu-bizim-11-eylulumuz-62987h.htm>

Meşe, E. (2024). Filistin Direnişinde Tarihsel Bir Aktör: Filistin Kurtuluş Örgütü. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(31), 474-492. <https://www.doi.org/10.38155/ksbd.1468704>

Milat Gazetesi. (2025, 21 Mart). Van'da Gazze için protesto: "Zulme sessiz kalmayacağız". <https://www.milatgazetesi.com/vanda-gazze-icin-protesto-zulme-sessiz-kalmayacagiz>

Milliyet Gazetesi. (2024a, 9 Aralık). İsrail boykotu yerli ürüne ilgiyi artırdı. <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/israil-boykotu-yerli-urune-ilgiyi-artirdi-7254364>

Milliyet Gazetesi. (2024b, 29 Mayıs). AB Konseyi Başkanı Charles Michel, Filistin devletinin tanınmasını destekliyor. <https://www.milliyet.com.tr/dunya/ab-konseyi-baskani-charles-michel-filistin-devletinin-taninmasini-destekliyor-7133988>

Mucuk, H., Özdemir, H., & Anık, M. A. (2023). El-Aksa Tufanı operasyonu ve Türkiye'de kamuoyunun Filistin algısı. *Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 101-118

National Broadcasting Corporation. (2025, 10 Mart). ICE arrests Palestinian activist who helped lead Columbia University protests, lawyer says. <https://www.nbcnews.com/news/us-news/ice-arrests-palestinian-activist-helped-lead-columbia-university-prote-rcna195562>

New York Times. (2024a, 18 Haziran). French Court strikes down ban on Israeli companies at weapons show. <https://www.nytimes.com/2024/06/18/world/middleeast/arms-show-ban-france-israel-weapons.html>

New York Times. (2024b, 6 Mayıs). After weeks of protests, Columbia cancels main commencement ceremony. <https://www.nytimes.com/2024/05/06/nyregion/columbia-commencement-cancel-protests.html>

New York Times. (2024c, 3 Mayıs). As Turkey cuts trade ties, Israel's isolation grows. <https://www.nytimes.com/2024/05/03/world/middleeast/turkey-israel-gaza-cease-fire.html>

NTV. (2024, 5 Nisan). BM, İsrail'e silah satışının durdurulmasını istedi: "Savaş suçundan sorumlu tutacağız" https://www.ntv.com.tr/dunya/bm-israile-silah-satisinin-durdurulmasiniistedi-savas-sucundan-sorumlu-tutacagiz-dedi,t7S_cD8EMESFV_IFKMduvQ

NTV. (2025, 4 Mart). Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'den Gazze Planı çağrısı. <https://www.ntv.com.tr/dunya/misir-cumhurbaskani-sisiden-gazze-planı-cagrisi,dxrX-NmRck-7nB64yT0VoQ>

Oruç, H. (2024). 7 Ekim sonrası Türkiye'nin değişen Gazze politikası. *Kriter Dergisi*, 89, 46-52. <https://kriterdergi.com/dis-politika/7-ekim-sonrasi-turkiyenin-degisen-gazze-politikasi>

Oxford Committee for Famine Relief. (2025, 11 Şubat). Joint civil society letter ahead of the European Union-Israel Association Council. <https://www.oxfam.org/en/letters-and-statements/joint-civil-society-letter-ahead-european-union-israel-association-council>

Öztürk, Ş. (2024). Gazze soykırımının gölgesinde uluslararası bir mesele olarak Filistin'i anlamak. In Ş. Öztürk (Ed.), Batı'nın 80 yıllık politikalarının bir sonucu: Filistin meselesi (ss. 85-110). Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub560>

Palestine News Network (PNN). (2023, 27 Kasım). Spain and Israel in diplomatic row over Gaza genocide. <https://www.english.pnn.ps/news/46601>

Rakipoğlu, M. (2024, 1 Haziran). Gazze için ayağa kalkmak: ABD üniversitelerindeki İsrail karşıtı protestolar ve siyasi yansımaları. *Kriter Dergi*. <https://kriterdergi.com/dis-politika/gazze-icin-ayaga-kalkmak-abd-universitelerindeki-israil-karsiti-protestolar-ve-siyasi-yansimalari>

Rasquinho, S. V. (2024, 15 Mayıs). AB, İsrail'e Refah'taki kara saldırılarını derhal durdurması çağrısı yaptı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-israile-refah-taki-kara-saldirilarini-derhal-durdurmasi-cagrisi-yapti/3219951>

Reuters. (2024a, 31 Mayıs). France bans Israeli companies from annual Eurosatory arms fair. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/france-bans-israeli-companies-annual-eurosatory-arms-fair-2024-05-31/>

Reuters. (2024b, 21 Haziran). Armenia recognises Palestinian statehood, says Armenian foreign ministry. <https://www.reuters.com/world/armenia-recognises-palestinian-statehood-says-armenian-foreign-ministry-2024-06-21/>

Reuters. (2024c, 11 Mayıs). UN General Assembly backs Palestinian bid for membership. <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-general-assembly-set-back-palestinian-bid-membership-2024-05-10/>

Rudaw. (2023, 28 Ekim). Erdoğan Filistin mitinginde konuştu: İsrail savaş suçu işliyor. <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/281020237>

Siirt Haberci. (2023, Ekim 13). Van'da İlahiyat Bilimlerinde Makâsıd Sempozyumu'nda İsrail'in saldırılarına tepki gösterildi. <https://siirtheberci.com/haber/vanda-ilahiyat-bilimlerinde-makasid-sempozyumunda-israilin-saldirilarina-teпки-gosterildi-80652.html>

Serhat News. (2024, 6 Şubat). Maraş depreminden Van'a gelen aile geçirdiği bir yılı anlatıyor. <https://www.serhatnews.com/maras-depreminden-vana-gelen-aile-gecirdigi-bir-yili-anlatiyor>

Sky News. (2024, 19 Mayıs). Benny Gantz: Israeli war cabinet member threatens to resign if Benjamin Netanyahu doesn't adopt new plan for Gaza. <https://news.sky.com/story/benny-gantz-israeli-war-cabinet-member-threatens-to-resign-if-benjamin-netanyahu-doesnt-adopt-new-plan-for-gaza-13138944>

Sputnik Türkiye. (2024a, 24 Ekim). BRICS ülkeleri, Filistin'in Birleşmiş Milletler'e tam üye olarak kabulünü destekliyor. <https://anlatilaninotesi.com.tr/20241024/brics-ulkeleri-filistin-in-birlesmis-milletlere-tam-uye-olarak-kabulunu-destekliyor-1089602767.html>

Sputnik Türkiye. (2024b, 9 Nisan). İsrail'e yaptırım uygulayan ülkeler. <https://anlatilaninotesi.com.tr/20240409/1082622541.html>

Stratejik Düşünce Enstitüsü. (2024, 6 Ekim). İsrail vurdukça Hamas kazanıyor Batı kaybediyor. <https://www.sde.org.tr/israil-vurdukca-hamas-kazaniyor-bati-kaybediyor-konu-789>

Şarkul Aysat. (2024, 11 Haziran). İsrail, Filistin devletini tanıdığı için Slovenya Büyükelçisini 'kınadı'. <https://turkish.aawsat.com/d%C3%BCnya/5029734-i%C3%87srail-filistin-devletini-tan%C4%B1d%C4%B1%C4%9F%C4%B1-i%C3%A7in-slovenya-b%C3%BCy%C3%BCKel%C3%A7isini-k%C4%B1nad%C4%B1>

Şehriyan Gazetesi. (2024, 6 Şubat). Van'ın 'deprem' dayanışması unutulmuyor! <https://www.sehrivangazetesi.com/vanin-deprem-dayanismasi-unutulmuyor>

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2025, 26 Şubat). Gazze için el ele yardım kampanyası. <https://www.afad.gov.tr/gazze-icin-el-ele-yardim-kampanyasi>

T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (DERBİS). (2025, 1 Ocak). İllere göre faal dernek sayıları. <https://siviltoplum.gov.tr/illere-gore-faal-dernek-sayilari>

T.C. İletişim Başkanlığı. (2024, 1 Ocak). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencilerinin "Filistin" temalı fotoğraflar üzerine iğne ve iplik kullanarak işledikleri eserler sergilendi. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/van-yuzuncu-yil-universitesi-ogrencilerinin-filistin-temali-fotograflar-uzerine-igne-ve-iplik-kullanarak-isledikleri-eserler-sergilendi

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2024, 9 Nisan). İsrail'e ticaret kısıtlaması, <https://www.ticaret.gov.tr/haberler/israile-ihracat-kisitlamasi>

The Australian. (2024, 9 Nisan). Australian Foreign Minister Penny Wong indicates Australia may move to recognise Palestinian statehood. <https://www.theaustralian.com.au/breaking-news/australian-foreign-minister-penny-wong-indicates-australia-may-move-to-recognise-palestinian-statehood/news-story/a4fbaef96fa5b70fa3893cbe358ea578>

The Guardian. (2024a, 14 Şubat). Ireland and Spain demand EU reviews Israel trade deal over rights obligations. <https://www.theguardian.com/world/2024/feb/14/ireland-and-spain-demand-eu-reviews-israel-trade-deal-over-rights-obligations>

The Guardian. (2024b, 4 Nisan). Fourth former UK supreme court judge signs letter over Israeli actions in Gaza. <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/04/another-former-supreme-court-judge-signs-letter-genocide-law-breach-sunak-gaza-catastrophe>

The Jerusalem Post. (2024, 10 Ekim). Germany will send more weapons to Israel soon, Scholz says. <https://www.jpost.com/israel-news/article-824141>

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (MFA). (2024, 23 Ocak). Press release on Foreign Minister Sergey Lavrov's meeting with Riyadh al-Maliki, Minister of Foreign Affairs and Expatriates of the State of Palestine. <https://mid.ru/en/maps/ps/1927324/>

The Times. (2024, 20 Haziran). Hamas is an idea: IDF exposes rift with Netanyahu over war goals. <https://www.thetimes.com/world/middle-east/israel-hamas-war/article/hamas-is-an-idea-idf-exposes-rift-with-netanyahu-over-war-goals-ff9xhq7b9>

The Times of Israel. (2024a, 18 Eylül). Saudi crown prince says Riyadh won't recognize Israel without Palestinian state. <https://www.timesofisrael.com/saudi-crown-prince-says-riyadh-wont-recognize-israel-without-palestinian-state/>

The Times of Israel. (2024b, 3 Kasım). Turkey presses UN for arms embargo on Israel in joint letter with 52 countries. <https://www.timesofisrael.com/turkey-presses-un-for-arms-embargo-on-israel-in-joint-letter-with-52-countries/>

Toğa, O. (2023). İran basınında Aksa Tufanı operasyonu ve Türkiye (1. baskı). İran Araştırmaları Merkezi (İRAM) Yayınları.

Türk Kızılay. (2023, 20 Ekim). Türk Kızılay ve STK'ler Filistin'e destek için bir araya geldi. <https://www.kizilay.org.tr/Haber/HaberDetay/7479>

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, 31 Aralık). Türkiye'de illere göre nüfus sayıları. https://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=105915

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Haber. (2023, 4 Ekim). Ürdün'den İsrail'e "Mescid-i Aksa" notası. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/urdunden-israile-mescid-i-aksa-notasi-800621.html>

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu World. (2024, 17 Şubat). Russia invites Palestinian factions for talks on Israeli offensive in Gaza. <https://www.trtworld.com/middle-east/russia-invites-palestinian-factions-for-talks-on-israeli-offensive-in-gaza-17006355>

United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. (2024, 2 Mayıs). Palestinian journalists covering Gaza awarded 2024 UNESCO/Guillermo Cano World Press Freedom Prize. <https://www.unesco.org/en/articles/palestinian-journalists-covering-gaza-awarded-2024-unesco/guillermo-cano-world-press-freedom-prize>

United Nation News. (2024, 26 Mart). Rights expert finds 'reasonable grounds' genocide is being committed in Gaza. <https://news.un.org/en/story/2024/03/1147976>

Uzer, U. (2023). Guarantorship model for Palestine: An alternative approach to peace (SAM Papers, No. 24). Center for Strategic Research.

Van Bölge Gazetesi. (2023, 9 Şubat). Vanlılardan yardım seferberliği. <https://www.bolgegazetesivan.com/vanlilardan-yarim-seferberligi>

Van Bölge Gazetesi. (2024, Temmuz 31). Van'da İsmail Haniye için gıyabi cenaze namazı kılındı. <https://www.bolgegazetesivan.com/vanda-ismail-haniye-icin-giyabi-cenaze-namazi-kilindi>

Van Hakimiyet Gazetesi. (2023, Kasım 7). Konserleri iptal etmeyen rektör, Filistinli öğrencilerle buluştu. <https://www.vanhakimiyetgazetesi.com/konserleri-iptal-etmeyen-rektor-filistinli-ogrencilerle-bulustu/9002/>

Van Olay Gazetesi (2019, 31 Mart). 9'uncu yıldönümünde Mavi Marmara katliamı. <https://www.vanolay.com/9uncu-yildonumunde-mavi-marmara-katliami>

Van Olay Gazetesi. (2024, 20 Kasım). Van'daki bu marketler 2 aylık kârını Filistin'e bağışlayacak! <https://www.vanolay.com/vandaki-bu-marketler-2-aylik-karini-filistine-bagislayacak>

Van Postası Gazetesi. (2024, 8 Ekim). Erciş'te öğrencilerden Gazze'ye anlamlı destek: Kermes düzenlediler. https://www.vanpostasigazetesi.com/haber/erciste_ogrencilerden_gazze_aynamlı_destek_kermes_duzenlediler-334074.html

Vansesi Gazetesi. (2024, 6 Ocak). Vanlı hekimlerden İsrail'in saldırılarına protesto. <https://www.vansesigazetesi.com/vanlı-hekimlerden-israil-in-saldirilarina-protesto/115470/>

Yeni Şafak Gazetesi, (2024, 19 Mayıs). Filistin için pedal çevirdiler: Akademisyen ve öğrenciler İsrail'in saldırılarını protesto etmek için bisiklet turu düzenledi. <https://www.yenisafak.com/video-galeri/gundem/filistin-icin-pedal-cevirdiler-akademisyen-ve-ogrenciler-israilin-saldirilarini-protesto-etmek-icin-bisiklet-turu-duzenledi-4622099>

Wanhaber. (2024, Mayıs 19). Van'da akademisyen ve öğrenciler İsrail'in saldırılarını protesto etmek için pedal çevirdi. <https://www.wanhaber.com/vanda-akademisyen-ve-ogrenciler-israilin-saldirilarini-protesto-etmek-icin-pedal-cevirdi>